

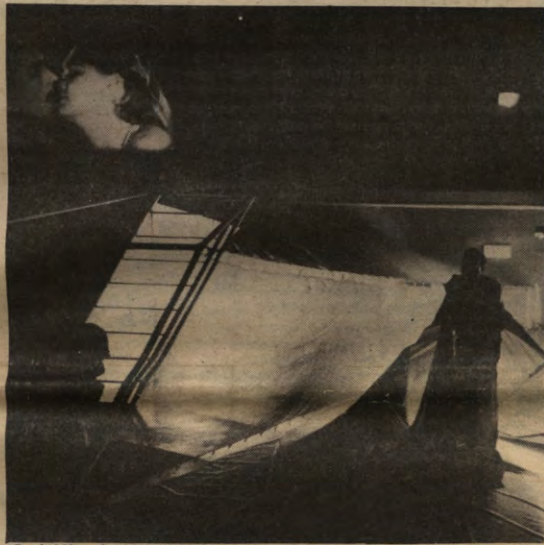
VETO

ALGEMENE STUDENTENRAAD

Wegens afkeuring BTK-project:

Sluit 't Stuc op 1 februari?

Nee, beste lezer, dit is niét het jaarlijks wekerend artikelje over de dreigende sluiting van 't Stuc. Zo ver is het voorlopig nog niet, maar er zijn wel degelijk donkere wolken verschenen aan een al niet zo heldere hemel. Inderdaad, besparingen op het budget van het Ministerie van Tewerkstelling leidde al tot het afkeuren van de aanvragen voor personeel van BTK (Bijzonder Tijdelijk Kader) en Derde Arbeidscircuit, en een oplossing is nog niet zo direct in zicht. 't Stuc sluit (nog) niet, alhoewel het er de laatste dagen anders heeft uitgezien.

'Roelof Hartplein 4' betekende een immens succes voor 't Stuc. Deze eerste eigen produktie, die door 't Stuc als een groot risico aannvaard werd, werd een van de grootste meevallers in jaren. Was het ook de laatste meevaller?

't Stuc: de historie

In het akademiejaar '67-'68 ontstond een culturele studentenvereniging te Leuven, schijnbaar één van de vele semi-politieke groepjes uit die woelige tijden. Alhoewel. Van in den beginne waren de kiemen aanwezig van wat eens 't Stuc zou worden: de werking was gebaseerd op werkgroepen en voorstellingen, de kringafgevaardigden hadden een stem in de Algemene Vergadering. Kultuurraad breidde zich uit en zocht nieuwe vestigingsplaatsen: van de Bogaardenstraat ging het naar de Oude Markt, de Bondgenotenlaan, dan naar de Heilige Geeststraat. Vanaf '69-'70 had Kultuurraad een halfzijdig vrijgestelde, vanaf '74-'75 een volzijdse. KuRa evolueerde van een discussieforum naar een mini-kultureel centrum — reeds in '76-'77 vond een klein theaterfestival plaats. De nood aan een degelijker infrastructuur was toen overduidelijk.

't Stuc

Op 19 oktober 1977 werd Blok D van de Kampus Sociale Wetenschappen officieel als 'Studentencentrum' — 't Stuc — geopend. Het betekende de definitieve doorbraak van een professionele 'centrale' werking van Kultuurraad, die streefde naar "... een kulturele sektor die moet bijdragen tot een algemeen menselijke vorming, die geïntegreerd en gewaardeerd moet worden binnen de academische vorming aan de universiteit." Het infrastructuurprobleem was dus voorlopig opgelost. Vanaf '78-'79 was ook het personeelstekort (voorlopig) ingedijkt door een vijfkoppig BTK-project.

In dit Stuc kwam er — net wegens die professionele werking — een feitelijke scheiding tussen de werking naar de fakulteitskringen toe en de centrale werking.

Het Stuc begon zijn activiteiten op twee terreinen: het actieve — de werk-

groepen — en het receptieve — de voorstellingen. Daar waar de werking in het begin zowat alle uitingen van cultuur omvatte, werd er na verloop van tijd geopteerd voor een beperkter pakket met als doel de kwaliteit op te drijven. In '80-'81 leidde dit tot de zogenaamde 'drie steunpilaren' van 't Stuc: theater-dans-video. Hierbij werd een zekere continuïteit nagestreefd: via het programmeren van bepaalde voorstellingen mensen motiveren om aan de werkgroepen deel te nemen en omgekeerd. Bedoeling was dat er een diepgaande wisselwerking tussen beide terreinen zou ontstaan.

In een derde stadium werd een begin gemaakt van het opzetten van eigen Stuc-produkties als logische voortzetting van zowel de programmatie als de werkgroepen. Wat betreft theater lijkt dit alvast een succes: het Stuc geniet een faam op gebied van toneelprogrammatie, de theaterwerkgroepen staan op nivo. 'Roelof Hartplein 4' was zo de actieve voortzetting van dit beleid en zorgde voor een lichtpunt in de anders vrij duistere Vlaamse theaterwereld.

Ook de werking rond dans is als geslaagd te beschouwen: op korte tijd werd een vast publiek gekreeërd voor een medium dat elders weinig tot niet aan bod komt. Ook de werkgroepen dans mogen zich verheugen in een ruime belangstelling en een behoorlijk artistiek nivo. De bekroning van de werking rond dans zou het dansfestival (i.s.m. Festival van Vlaanderen) moeten zijn, begin volgend akademiejaar.

Anders is het gesteld met video: hoewel de werkgroep video duidelijk de kinderschoenen ontgroeid is, kan dit niet gezegd worden van de video-programmatie: hier wordt nog gezocht naar een gepaste omkadering om het medium tot zijn recht te laten komen — wat overigens ons inziens nog nergens in Europa gelukt is.

Al met al kunnen we besluiten dat 't Stuc op zeer korte tijd geëvolueerd is

van 'vrijtijdsbesteding' voor de cultuurverantwoordelijken uit de kringen tot een cultureel centrum dat ruime uitstraling kent in het Belgisch artistiek milieu.

De crisis, deel I

't Stuc draait sinds zijn opening groten-deels op BTK-projecten. Reeds in het akademiejaar '80-'81 rezen hierbij moeilijkheden: het project werd veel te laat goedgekeurd en slechts voor drie maanden. Onder andere daardoor ontstonden een aantal financiële moeilijkheden die de ganse situatie ten top dreven. Deze crisis werd echter overwonnen onder het motto: 'van de nood een deugd maken'. Er werden nieuwe subsidies en privé-sponsors gezocht, en de werking werd op de drie zuilen — theater, dans, video — toegespitst om zich zo beter op één bepaald publiek te richten en meer diepgang te bereiken. Meer verlieslatende voorstellingen, zoals hedendaagse muziek, werden afgevoerd.

De tweede crisis van 't Stuc brengt dit centrum heel wat dichterbij de afgrond. (Zie kaderje). Na het afwijzen van het ingediende BTK- en derde arbeidscircuitproject is men overgegaan tot de aanvraag tot verlenging van het oude BTK-project. Een kort rekensommetje geeft ons de totale kostprijs van die onder-neming: ± 1.000.000 fr. Waar dat geld — dat 25% van de totale loonkost van het BTK-project bedraagt — vandaan moet komen, is nog niet duidelijk. De beheerraad heeft zich voorgenomen al het mogelijke te doen om dat miljoen bij elkaar te schaarlen. Dit onder het motto: beter in een krot werken dan niet werken. Verder is er het probleem van de goedkeuring: zal het hernieuwde project goedgekeurd worden? En zo ja, wanneer? Als dit niet vóór 1 februari het geval is, zal de enige oplossing toch een (tijdelijke?) sluiting zijn. En om de zaak rond te maken, ook een hernieuwd BTK-project duurt maar één jaar en in februari '84 kan men dus net hetzelfde probleem verwachten.

vervolg op p. 7

Weekblad. Jg. 9 '82-'83. Nr. 12 dd. 16 december 1982.

V.u. Marcel Meeus. Van Evenstraat 2D, 3000 Leuven. Tel. 016/22 44 38.

Redakties: steeds op vrijdag tussen 16.00 en 19.00 uur (open voor ieder) op 't Stuc, Van Evenstraat 2D, 1ste verdieping.

Nr.13. Artikels en agenda binnenvallen op 30 december 1982. Advertenties op 3 januari 1983.

Nr. 14. Artikels en agenda binnenvallen op 7 januari 1983. Advertenties op 6 januari 1983.

Mededeling

Bij de vakantie-regelingen in VETO 11, u door het ASR-sekretariaat kond gedaan, werd wel het Veto-sekretariaat en de Veto-permanente over het hoofd gezien. Het weze misschien nuttig te weten dat Veto's sekretariaat en permanente sluiten vanaf vrijdagavond 17.12.81.

Dit vanaf de redactievergadering (16-19 u.) tot en met zondag 02.01.83. Er is wel redactievergadering op donderdag 30.12.82 (20.30 u.) en het sekretariaat en de permanente werken weer normaal vanaf maandag 03.01.83.

DE ACHTERKANT VAN DE MEDAILLE

Aan overheidszijde heerst blijkbaar grote verwarring betreffende de BTK-problematiek. Het al dan niet toepassen van duidelijke criteria heeft blijkbaar geleid tot een situatie met hogere budgettaire implicaties dan verwacht. De algemene achteruitgang van de tewerkstelling en de huidige staat van de overheidsfinanciën maakten de zaak nog moeilijker.

Feit blijft, dat vandaag, de universitaire werkloosheid niet langer als prioritar wordt beschouwd. Logischerwijze wordt er dan ook aan de BTK-projecten gesleuteld ten voordele van het derde arbeidscircuit dat zich hoofdzakelijk tot jongeren richt onder humaniorniveau. (Er zou evenwel nog plaats zijn voor één universitair per project).

Specifiek op cultureel vlak wordt er geargumenteed dat er hier subsidiërvormen bestaan, die voor iedere goedkeuring van om het even welk project dienen uitgeput. De jaarlijkse vernieuwing van een BTK-project wordt eveneens onmogelijk gemaakt indien verlenging van het bestaande project kan. Dit betekent meteen een serieuze verhoging van de financiële lasten voor de betrokken VZW. (25% bijdrage van de totale loonkost).

Op lange termijn heerst onzekerheid. Het interdepartementeel fonds van voogdijminister Poma zou eventueel een oplossing kunnen bieden, al kan men dit betwijfelen gelet op de beperkte middelen waarover de Vlaamse eksekutieve beschikt.

Kenmerkend zijn tenslotte de tegenstellingen die het gehele systeem schragen. Fundamenteel is hier de bedenking dat, daar waar BTK-projecten en het derde arbeidscircuit oorspronkelijk de resorptie van de structurele werkloosheid (hoofdzakelijk ongeschoolden) beoogden, de non-profit sektor en zeker de kulturele organismen zich hier minder toe lenen.

Herinneren we tevens aan de talrijke verkiezingsbeloften en regeringsverklaringen, die uitdeinden in een overbodige bureaucratie van adviesraden en commissies terwijl de uiteindelijke beslissing moet genomen worden door de ministers van begroting en van arbeid en tewerkstelling na ruggespraak met de Vlaamse eksekutieve.

Te veel aanvragen, de besteding van een oorspronkelijk tijdelijke maatregel en het tekort aan financiën zorgen er alvast voor dat de regels voortaan strikt worden toegepast.

Konkreet betekent dit voor het STUC dat er geen nieuw project kan worden goedgekeurd zolang er van de mogelijkheid tot verlenging geen gebruik is gemaakt.

De vraag is evenwel of de VZW de financiële last van een dergelijke verlenging kan dragen.

De toekomst van kulturele projecten is ontegensprekelijk zwaar gehypotekeerd.

Dit artikel werd opgesteld na contact met: Prof. O. Vanachter, Mr. Duysens (adj. Kabinetschef Arb. & Tewerkstelling), Mevr. Dewitte (dienst BTK op min. Arb. & Tewerkstelling), dienst derde arbeidscircuit (zelfde min.) en de dienst BTK van de RVA te Leuven. □

Schandalige repetitorpraktijken aan de K.U. Leuven

Je hebt ze misschien hier en daar al wel eens gezien, de bordjes voor de ramen: "Repetitielessen K.U. Leuven, alle studierichtingen". Het gaat gewoonlijk om repetitieburo's die al jaren bestaan en die aan hun activiteiten niet al te veel ruchtbaarheid geven. Sinds de junizittijd van het vorige akademiejaar lopen echter op verscheidene monitoraten berichten binnen over een nieuwe kaper op de kust. En niet de eerste de beste: Jean-Pierre Van Rossem, welbekend in mid-den van de R.U.Gent en in de politiek-ekonomische wereld, heeft zijn jachtterrein naar onze universiteit verplaatst. En hij laat daarbij van zich horen...

Een student die op de voorstellen van de Werkgroep Studax — want dat is de vlag waaronder kapitein Van Rossem nu vaart — was ingegaan, voelde zich toch wel gekocht: 65.000 fr. adfokken om van 23% in eerste zitting naar 26% in tweede zitting te stijgen is niet niks. Hij gaf een aantal dokumenten door aan een monitor, die ze via omweggen op onze redaktietafel deed belanden. Uit deze bundel publiceren wij er ééntje. De uiterst emotionele argumentatie waarmee Van

Rossem de ouders van studenten, die bij Studax reeds voor repetitielessen ten bedrage van 30.000 of 40.000 fr. getekend hebben, wil murw slaan om hen daarna nog op "Het noodplan Z" te doen intekenen willen we de Veto-lezer niet onthouden.

Deze brief met de offerte voor dit noodplan is het eindpunt van een zorgvuldig voorbereidingsproces, waarbij Van Rossem bij de ouders van deze

studenten het onderste uit de kan wil halen. De eerste brief die hij verstuurde is gedateerd op 7 april '82 en bevat een voorstel voor 36 uur repetitielessen voor een totaal bedrag van 19.950 fr. "Echt niet de stukken uit de grond", zo voegt men eraan toe. In deze brief geeft de ondergetekende, R. Coppens (Bestaat die echt, of is dit alleen maar een truuik om de eerste keer niet zijn eigen naam te moeten gebruiken?) uitleg over de aangewezen methode. Verdacht eenvoudig: de resultaten van een test naar de aard van het geheugen van de student (visueel, auditief, onzichtelijk of motorisch) worden vermenigvuldigd met een score voor het soort konzentatievermogen van die student, wat meteen toelaat een studiemethode te gebruiken die het rendement met 45% verhoogt! Het algemeen toepassen van deze methode aan de universiteit zou meteen het hele studiedrukprobleem oplossen!

De repetitielessen die Van Rossem voor de tweede zitting aanbode kosten 40.000 en 30.000 fr. voor respectievelijk 52 en 40 uren.

De volgende fase in het opzet is een soort alarm-brief aan de ouders van de studenten die op zijn voorstel ingingen. Aan de hand van heel wat statistisch gegevens en gezwaai met acceleratie-coëfficiënten tracht hij de ouders ervan te overtuigen dat de hele zaak dreigt mis te lopen. Waar de door hem bereide

vervolg p.11

Stuc op drijfzand...

Het drijfzand waarop 't Stuc zich de laatste dagen bevond, lijkt momenteel wel gestold te zijn tot een iets vastere ondergrond. Onderaan p. 7 vind je een kadertje met de juiste evolutie van het BTK-probleem gedurende dit akademiejaar.

Open brief aan vice-rector Sabbe

O.m. naar aanleiding van de 'zalenkwestie' (zie Veto 6 & 7), maar ook uit diverse andere kontakten met de vice-rector voor studentenangelegenheden — prof. Sabbe dus — bleek dat de nieuwkomer nogal wat moeilijkheden had met de A.S.R. Nochtans was hem door vertegenwoordigers van de A.S.R. reeds vóór zijn verkiezing uitvoerig uitgelegd hoe de A.S.R. werkt en in elkaar zit en werd hem het 'Vademecum' kado gedaan, net zoals bij alle eerstejaars. Oktober ging voorbij en nog zat prof. Sabbe met vraagtekens. November brak aan en idem. Op de A.S.R.-Stuurgroep werden hierover opmerkingen gemaakt maar voorsnog werd Sabbe's houding vergeven... pas benoemd, nieuwjaar. Maar toen hij, na nog kontakten met studentenvertegenwoordigers, bleef volharden in zijn onwetendheid; begon er toch grote bezorgdheid te ontstaan in de A.S.R. Temeer omdat de vice-rector impliciet liet merken dat hij een andere visie heeft op de A.S.R. dan de bestaande, o.m. doordat hij zomaar niet iedereen die namens de A.S.R. of de raden met hem komt spreken als woordvoerder wil erkennen.

Omdat dit een erg ongezonde situatie dreigt te worden in de relaties tussen de A.S.R. en de universiteit (waarvoor Sabbe de studentenangelegenheden voor zijn rekening neemt), werd eind november besloten een 'open brief' te richten aan de vice-rector; deze werd aan alle A.V.'s voorgelegd ter ondertekening. De brief, waarvan hieronder de inhoud, werd begin deze week, samen met 98 handtekeningen van studentenvertegenwoordigers, aan prof. Sabbe overgemaakt.

Geachte heer vice-rector,

Wij, de vertegenwoordigers van de fakulteitskringen, maken ons zorgen over de moeilijkheden die onze woordvoerders recent hebben ondervonden in kontakten met U. Daarom zouden we graag nogmaals het volgende duidelijk willen stellen.

De studenten, verenigd in de Algemene Studentenraad, maken zelf uit wie ze als woordvoerders afvaardigen naar diverse instanties. Dit kunnen zowel vertegenwoordigers in universitaire organen zijn (Akademische Raad, Raad voor Studentenvoorzieningen), als andere studenten die in een bepaald domein goed thuis zijn; dit kunnen ook vrijgestelden zijn.

Wij willen beklemtonen dat vrijgestelden geen 'bedienden' zijn. Van bij het invoeren van de functie van vrijgestelden werd hun door de voorloper van de huidige Raad voor Studentenvoorzieningen een inhoudelijke taak toebedacht: zij moeten door een grondige studie van de dossiers het medebeheer door de studenten stofferen. Bovendien kunnen zij in delicate materies optreden als woordvoerder van studenten die eventueel zelf bevreesd zouden zijn voor mogelijke represailles.

Het is precies omwille van deze inhoudelijke taak dat wij onze vrijgestelden niet zomaar aanwerven, maar verkiezen in de school van de raden.

Welke raad voor een bepaalde materie bevoegd is, is een interne aangelegenheid van de Algemene Studentenraad (cf. ons schrijven aan de rector dd. 17 juni 1971 (!)). Overigens is er geen reden om de ene raad representatiever te achten dan een andere: ze stoelen immers alle op dezelfde manier op de fakulteitskringen.

De materies die het domein van een raad overstijgen en de Algemene Studentenraad als geheel aanbelangen, worden behandeld in de A.S.R.-Stuurgroep; dit is — zoals U weet — het kóördinatietoeraan tussen de raden. Voor deze materies kan ook de A.S.R.-sekretaris als woordvoerder optreden, die net als de andere vrijgestelden door ons in de raden wordt verkozen.

Wij hopen dat hiermee alle mogelijke misverstanden uit de weg zijn geruimd en dat U onze woordvoerders bij toekomstige kontakten zonder argwaan zult te woord staan, waarbij er dan ook over andere dan louter formele kwesties kan gesproken worden.

Hoogachtend,

de studentenvertegenwoordigers

(!) Een brief van gelijkaardige strekking werd toen aan de rector gericht omdat de Akademische Raad in '71 de studentenvertegenwoordigers in deze Raad niet wilde erkennen. (Zie ook: Veto jr. 9 nr. 3 'Van nu tot Toen', dl. 4)

LEZERSBRIEVEN

Ossenblok

Heren, Dames ook,

Ploeg Ossenblok wenst alle mensen te bedanken die zich voor haar hebben ingespannen op de 24-uren.

Hiermee bedoelen we niet alleen de uitlovers die 30 of meer keer rondtoeren, maar ook degenen die in de kritieke uren — al dan niet tegen hun zin — een rondje afmaken.

Ploeg Ossenblok

Zalen

Ik ben verwonderd over het feit dat Sabbe in het Veto-interview een aantal uitspraken die hij ten overstaan van studentenvertegenwoordigers, of de Raad voor Studentenvoorzieningen, met betrekking tot de zalenkwestie niet herhaalde. Het lijkt allemaal 'zo demokratish' als je kan stellen. dat Onkruiit geen studentenorganisatie is, maar het wekt verwondering als je even later wat gas moet terugnemen, en bekennen dat er helemaal geen kriteriën zijn die omschrijven wat een studentenvereniging is. Is het een vereniging erkend door het F.K.K. (Financiële Controle Kommissie van de A.S.R.)? Ah neen, want wat doen al die filmklubjes elke avond in Aud. Vesalius? Is het een vereniging met alleen studenten? Die is wellicht onbestaande, en Sabbe geeft dat ook toe in het interview. Onkruiit is een kollektief dat al een drietal jaren in Leuven en elders actief is, en heelwat studenten in haar rangen kent. Sabbe heeft ten overstaan van studentenvertegenwoordigers bij herhaling gesteld dat hij vond dat 'het anarchisme niet diende gepropageerd te worden aan deze 'universiteit'. In de Raad voor Studentenvoorzieningen heeft hij op de laatste vergadering, in het nauw gedreven, uitgeroepen: 'Iedereen krijgt de zaal, behalve Onkruiit'. Bij mijn weten is het de eerste keer sinds de zestiger jaren dat men een zo duidelijke censuur oplegt aan een linkse groepering. Om onduidelijke redenen is in de voorbije maanden ook aan andere linkse groepen, bv. De Roze Drempeel, El Salvadorkomitee en MLB een zaal geweigerd. En zijn rechtse vrienden mogen Sabbe gelukwensen! Zijn censuur heeft, des gewerkt. Op 16/11 zijn we met een 200 mensen Alma 2 binnengestapt, om Moniek Darge over 'Verkrachting' aan het woord te horen. Maar een week later op 24/11 was Isol veel te klein voor het debat over 'Strafrecht' met 250 aanwezigen. Een 50-tal aanwezigen zijn huiswaarts gekeerd. Op 7/12 hebben 250 aanwezigen, telkens overwegend studenten, in tergend penibele omstandigheden dienen te luisteren naar de uiteenzettingen van Prof. Flam en Apostel over 'Macht', en dit opnieuw in Isol. De universiteit is in een westerse samenleving altijd het laatste bolwerk geweest wat de rechtse krachten hebben aangepakt als het erom ging, de vrijheid van meningsuiting te snoeren. Alle demokratish krachten dienen dit heerschap nauwgezet te volgen!

Overigens is het juist dat een deel van de

aanwezigen op de avond met Jef Ulburgs op 9/11, hebben verhindert dat op dezelfde avond de voordracht van het NSV kon plaatsvinden. Sabbe is theoloog en geen jurist, en weet misschien daarom niets af van de Wet op het Racisme die uitlatingen als 'Om het voortbestaan van onze kultuur en ons volk als organische eenheid te verzekeren, komt het erop aan het ras zuiver te houden. De geschiedenis leert ons dat kultuurschepende, heersende volkeren niet aan de omstandigheden ten onder gaan, maar wel aan het opgeven van hun raszuiverheid toegepast op de vreemdelingen (opgetekend in Signaal, NSV-blad, april-mei 1981) formeel verbiedt. De demokratio is geen lieflijke juffrouw, die lief blijft terwijl ze verkracht wordt!

Luc Vanheerentals

In de middeleeuwen blijven steken...

Er broeit iets in geschiedenis. Naar aanleiding van het pensioen van prof. J.M. De Smet, deden de wildste geruchten de ronde over een mogelijke programmawijziging. Reden genoeg voor de studentenafvaardiging van het P.O.C. om hun droom het verouderde programma enigszins aan de tijd aan te passen, door invoering van het vak eigentijdse geschiedenis, statistiek, antropologie en psychologie en door verbetering van de methodologische vakken, waar te maken.

Op een open vergadering schoten ettelijke studenten in hun ijerige sloffen en na veel over-en-weer gediskussieer werd eindelijk overeenstemming bereikt. In een gezamenlijk opgestelde nota pleitten de studenten voor een technischer en wetenschappelijker opleiding, gerugsteund door een brede theoretische basis. Dit algemeen konsept werd in konkrete programmavoorstellen vertaald tot een coherent geheel. Doch de entoesiaste stormloop botste voor de zoveelste keer tegen een dikke muur van konservatisme, vooral vanwege de afdeling middeleeuwen. Vanuit de afdelingen nieuwe en nieuwste tijd werd wel de noodzaak tot verandering gevoeld, maar zij zwegen wijselfijl om hun middeleeuwse kollega's niet al te zeer te kwetsen. De hele affaire werd trouwens afgedaan als een binnenkamere kwestie, waar de studenten geen uitstaans mee hebben. Daarom werd ook geopteerd voor een studiedag om zich over het programma te buigen, studiedag waarop de studenten niet worden uitgenodigd, laat staan geduld. (In een demokratish bestel kan men niemand het recht op vrij vereniging ontzeggen.) Spijtig dat rond dezelfde belangen opnieuw zulke scherpe tegenstellingen zullen groeien. De studentennota was immers opgesteld vanuit een reële bezorgdheid om de geschiedenisopleiding en kon zeker niet doorgaan als een revolutionair pamflet. Wel sielde het allernoodzakelijkste veranderingen voor, wil het geschiedenispakket binnen tien jaar niet nog meer in de slop geraken.

studenten P.O.C. geschiedenis

ADVERTENTIE

ACCO PAPIERHANDEL
Tiensestraat 134-136
B 3000 LEUVEN BELGIE
Tel. 016 / 23.35.20

Blij.
Blij om wat komen moet.
Om dat feestelijk gebeuren.
Familie en vrienden
horen erbij.
Nodig uit.
Stuur een kaart.

Het ei van Newton

Kerstmis. nodig eens een kalkoen uit.

Ingrediënten: 1 kalkoen, 3 appels, 1 dl. Pineau de Charentes, 2 len, 1 dl. Pineau de Charentes, 700 gram gehakt, 2 volwassen uien, 2 dl. Pineau de Charentes, 2 eetlepels ijzerwijn, 100 gram look, 3 dl. Pineau de Charentes, laurier, peper, 4 dl. Pineau de Charentes, 1 kalkoen.

Kooktijd: Joost mag het weten.

Bereiding: Ontdoe de kalkoen van zijn huid. Stof die in het appelsap, verkregen door het persen van de appels. Als de huid zacht is, kleed de kalkoen weer aan en steek alles in de oven (150° Celsius). Nu

hebben we de tijd om een glas Pineau de Charentes te degusteren. Als het glas leeg is geven we 200 gr. kontakt aan de hond. Schil de uien en hol ze uit. Vul de uien met de rest van het gehakt en steek ze in de oven. Nu hebben we de tijd om twee glazen Pineau de Charentes te de-de-gusteren. Als de glazen leeg zijn werpen we het ijzerwijn in de vuilbak want dat is toch niet te eten. Snijd de look in fijne stukjes, die verdeeld worden in de kalkoen en de uien. Nu hebben we de tijd om drie glazen Pineau de Charentes te de-de-gusteren. Als de glazen leeg zijn halen we de kalkoen en de uien uit de oven. Strijk de binnenzijde van de kalkoen in met laurier en peper, prop de uien in de kalkoen en steek alles

weer in de oven. Nu hebben we de tijd om vier glazen Pineau de Charentes te de-de-de-gusteren. Als de glazen leeg zijn halen we de opgevlude kalkoen uit de oven. Is de kalkoen aangbrand, dan hebben we gelukkig nog een tweede voorzien. Smakelijk.

Oudejaarsavond. nodig eens een kater uit.

Ingrediënten: 12 eieren van Newton, 100 gr. gemengde kruiden, 250 gr. varkensvlees in blokjes, zout, peper, 100 gr. boter, 12 augurken, 1 liter mineraalwater.

Kooktijd: Joost enzovoort.

Bereiding: Kook de eieren van Newton. Laat ze koud worden.

Kultuur VETO

EN VERDER

Trombone	p. 4
Torquato Tasso	p. 4
Film en moraal	p. 5
Birnbaum en video	p. 5
Knutselen met genen	p. 5
Wetenschap en Samenleving	p. 6
Een echte eigenste strip	p. 7
Heel wat boekjes	p. 8 & 9
Rockoverzicht	p. 10

Luns:
"Zuerst das N.A.T.O.
und denn die Kultur?
Onze minister van defensie
hebben we nog nooit in
zo'n houding gezien,
maar bij zo'n Befehl
zou hij wel
in zijn handjes hebben
ge'Veren.

De vrouw in de marge:

De mogelijkheden in de Ruimte van de Fiktie

LITERATUUR KAN EEN weerspiegeling van de werkelijkheid zijn. Als je je professor van geschiedenis vraagt hoe Londen er begin vorige eeuw uitzag, antwoordt ie je misschien: 'Lees Dickens!' Literatuur krijgt een nieuwe zin en gestalte door zij die men altijd in de marge van de werkelijkheid vind.

Zoals de literaire wereld van Dickens een getrouw beeld vormt van het leven en de ideeën van zijn tijd, omdat de man zich helemaal in die wereld thuisvoelde, zo krijgt het schrijven een heel andere betekenis voor de mens die van zijn of haar leefwereld afstand neemt - in vervreemding. Een roman, tenslotte, kan een woonst zijn, wanneer de lezer in het ervaren van de schrijver een bevestiging van eigen ervaren vindt. Maar hoeveel mensen lezen niet een boek voor de verwondering van het 'anders zijn'?

Schrijven is een mythisch proces. Al in het zoeken naar het juiste woord brengt men correcties aan op een bestaande realiteit die elk van ons, toch weer anders ervaart. In de ruimte van het woord kan een werkelijkheid naast de bestaande, objectieve werkelijkheid ontstaan. Hier bieden zich nieuwe mogelijkheden binnen de grenzeloze perken van de fictie aan. In deze zin zegt men dat literatuur, en fictie, een 'vlucht' uit de realiteit zijn.

Maar wat schrijvers op de realiteit aanmerken en verbeelden, bepaalt het veranderende aangezicht van de wereld, net zoals een onderstroom in een stilstand water het oppervlak fris en levendig houdt. Enkel jammer dat zij die in de onderstroom van de maatschappij leven meestal pas veel later naar boven (mogen) komen ...

'Romantische passie'

De situatie van een vrouw als Charlotte Brontë, die in het Victoriaanse Engeland leefde, kunnen we nu ook bekijken als een vorm van vervreemding van de realiteit waarin ze leefde. In de traditionele literatuurgeschiedenis staat zij, met haar zussen, bekend als deze schrijfster die « de romantische passie » in de Engelse roman binnenhaalde. Wat dient men hieronder te verstaan? Naast de romans die het beeld weerspiegelden van de koude, 'Engelse' omgangsvormen tussen vrouwen en mannen, bouwden de Brontës, als eersten, hun romans op rond de passie van de liefde en het irrationele in de mens.

Wereldvreemd

In een zeer grote mate verklaren de eigen levensomstandigheden van Charlotte Brontë het ongewone karakter en verhaal van haar romans. Brontë groeide op in een eenvoudige domineesfamilie, geïsoleerd van de bewoende wereld, onbekend met het literaire Londense leven. Zij en haar zussen verdienden de kost voor het gezin, als kinderoppas, gouvernante of lerares. Verstandig en temperamentvol voelde zij zich voortdurend beperkt in die taken. Niemand nam haar ernstig als mens. Schrijven werd voor haar niet alleen een ontsnappen uit de dagelijkse routine, het was zoveel als zichzelf, in een ver-beelde wereld, terug proberen te geven wat de wereld haar weigerde.

Veiligheid

Even vergelijken: Jane Austen, een schrijfster die een paar tiental jaren voor Brontë leefde, was van een welstellende burgerfamilie. Zij wist niet beter of het was 'gewoon' dat een meisje op huwbare leeftijd haar tijd vulde met het zoeken naar een passende echtgenoot. Wil men haar een gebrek aan kritische afstand verwijten? Ze had het goed. Ze was, binnen de veiligheid van haar familie, gelukkig. In een hele reeks romans gaf zij zoeterige variaties op het verhaal van een jongedame in de periode 'huwbaar' - 'gelukkig getrouwd' en daarmee bevestigde zij, zonder het wellicht zelf helemaal te beseffen, de normen en verwachtingen van de maatschappij waarin zij zich een plaats wist.

Arm en lelijk

Brontë, die in 1856 zesendertig was en een stuk of drie romans op haar naam had staan, begon aan *Villette* vanuit de overtuiging dat er naast het huwelijksleven nog andere levensvormen waren waarin de vrouw een rust en wat geluk kon vinden. Ze was een succesvol schrijfster, maar nog steeds on-vrij van het verlangen naar geborgenheid en liefde. Anderzijds voelde ze nog steeds moreel gebonden aan de eisen van haar familie en lezerspubliek. Wel erbij vermelden dat zij een ongelukkige liefde had gekend. Om haar ideeën op een voor het Victoriaanse publiek aanvaardbare wijze over te brengen, stond Brontë er helemaal alleen voor. Er was nog geen gemeenschappelijk strijdgevoel van, zeg maar, collega-feministen.

Vanuit een terugblik op haar leven ontwierp ze een keiharde romanwerkelijkheid: een weesmeisje, arm, onopvallend en zonder vrienden, wordt gedwongen werk te zoeken.

Noodlot

Een ongehuwde vrouw die werkt? Ongehoord! Maar het is toch pure noodzaak! Zij kan op niemand steunen, dus moet ze zich op zichzelf betrouwen. De emancipatie van Brontë's protagoniste is in deze negentiende-eeuwse context bij de 'Voorzienigheid' gelegen, d.w.z. bij niemand minder dan God zelf. Omdat Brontë gelovig was, werden de feiten van haar eigen leven duidelijk als een openbaring van God's wil, in de zin van: ik ben voorbestemd om ongetrouwd te blijven en mezelf in mijn werk waar te maken. Dezelfde redenering wacht de (Victoriaanse) lezer wanneer hem of haar verteld wordt dat de minnaar die de onaantrekkelijke stugge Lucy toch maar op zich heeft kunnen laten verliefd worden, bij een schipbreuk om het leven komt. Het was hier ook God's wil dat Lucy's liefde in de realiteit niet mogelijk mocht zijn...

De zoektocht naar zichzelf eindigt wanneer Brontë haar heldin een fortuin en een eigen meisjesschool geeft. Het ene komt van een langvergeten 'mistress', het andere, stel je voor, van de minnaar die haar voor hij op zee vertrok, iets wou achterlaten...

Perspectief

Om het verhaal nog overtuigender te maken dan het door de gebeurtenissen zelf al is, laat Brontë haar heldin het verhaal zelf vertellen. Vrije ruimte dus voor het 'ik' om de lezer een eigen interpretatie van de feiten te presenteren. De lezer wordt emotioneel betrokken. Dit

duidelijk gestalte gekregen: het hoofdpersoonage staat letterlijk, alleen in de wereld. Deze levensomstandigheden zijn ofwel een beperking, ofwel een uitdaging, het hangt er maar van af hoe je het bekijkt. Voor Brontë's alter ego betekent het het eerste. Aldus werkt zij zich op, van onbeduidende enkeling, tot alleenstaande vrouw in een relatief belangrijke sociale verantwoordelijkheid. Romans als deze, vanuit eigen ervaring geïspireerd, brachten het Victoriaans lezerspubliek aanvankelijk in verwondering. De wereld heeft ruim een eeuw nodig gehad om, na zoveel jaren sociaal geijver voor en menswaardige behandeling van de vrouw, het allemaal zo te zien zoals Brontë, wellicht zelf ergens onwetend, heeft gewild dat wij het zagen.

Vroeg-feministe

Vóór de tijd dat vrouwen ertoe kwamen zich te groeperen kan men daarom slechts spreken van een aantal vrouwen die op hun eenje probeerden een eigen stem te laten horen. Sommigen vonden, in hun angst door de omgeving veroordeeld te worden, geen andere weg dan die naar het papier...om zo, in een zeer zuivere poging tot belijdenis, hun onbehagen in een ver-vreemde wereld te uiten.

Het verschil tussen Brontë, 'de romantische schrijfster', en Brontë, laat ons het noemen, een 'vroeg-feministe', bestaat erin te erkennen dat zij niet alleen voor zichzelf, in een meta-werkelijkheid, maar ook voor zoveel anderen in beperkende levensomstandigheden, binnen de grenzeloze perken van de fictie, de mogelijkheden van de realiteit een stukje ver-ruimd heeft.

Mieke Cantineaux

Universitaire cartoonwedstrijd

Studenten, personeelsleden en professoren

Met opgeladen eksamenfrustraties Die leiden tot kunstinspiraties kunnen wedijveren in cartooncreaties Met als thema "Eksamen"

De Werkgroep Eksamen van Studentenvoorzieningen, de vroeger "Tele-dienst-Eksamen", zorgt voor aantrekkelijke bekroningen.

Het wedstrijdreglement en bijkomende informatie volgen in januari.

Verlies voor de studentengemeenschap

Ter elfder ure komt ons het bericht ter ore dat Juffrouw J. Pans, sinds menschenheugenis sekretaresse van het vice-rektorat Studentenaangelegenheden niet meer ... in deze funktie is. Zonder enige ruchtbaarheid heeft zij haar hand-tas genomen, stapte zij de zij-ingang van de Hallen uit, de Krakenstraat over om te belanden bij prof. K. Tavernier, algemeen beheerder K.U.Leuven — en haar vorige chef op het vice-rektorat.

Sinds zowat 11 jaar opgegroeid in het vice-rektorat Studentenaangelegenheden, kende ze de Leuvense studententent-piralen als geen ander, onthield namen van de herhaaldelijk wisselende studentenvertegenwoordigers en wist in delicate materies haar rol als sekretaresse op de gulden snee te houden. Dat zij zelfs door de vorige vice-rektor, K. Tavernier, wel 's aangestreept werd met "vice-rektor", onderstreept dit alleen maar. Het was ook Juffrouw Pans die de Medico-Sociale Dienst behartigde.

Of haar opvolgster (waarvan we de naam in de volgende story zullen onthullen) de capaciteiten van Juffrouw Pans bezit, wordt met grote nieuwsgierigheid afgewacht.

Leo Verheyen en z'n trombone

LEO VERHEYEN. Trombonist van beroep. Leerling van o.a. Vinko Globokar, de grote lijntrekker van de trombone in de avant-gardemuziek. Leo Verheyen is alles behalve onopgemerkt gebleven: hij speelde o.a. bij het SEM-ensemble, Khammsa, Musique Nouvelle, Aclan, Brass-Art, het Xenakis-Ensemble en het Vlaams Mobiel Ensemble. Zelfs met oude muziek houdt hij zich bezig: hij speelde saqueboute en serpent in het Huelgas Ensemble en het Consortium Antiquum. Al bij al dus dé man om ons over trombone en uitvoeringspraktijken te informeren, toegespitst op de muziek van de laatste 20 jaar.

Verheyen: De trombone is mee een van de eerste instrumenten geweest in de avant-garde muziek. Dan zeg ik wel avant-garde, omdat het definitieër naar een bepaalde stijl toe. Hedendaagse muziek betekent muziek van vandaag, avant-garde is meer stilistisch bepaald. De grote bloei situeerde zich tussen '60 en '70. Vinko Globokar was toen de grote voortrekker van de trombone. De mijlpaal echter voor de trombonemuziek in de avant-garde is de *Sequenza V* van Luciano Berio.

Er is ook een bepaalde vorm van notatie ontstaan door de avant-garde muziek; deze notatie brengt soms wel eens het probleem met zich mee dat eenzelfde symbool verschillende betekenissen krijgt, dit naargelang de komponist.

Veto: Kan je dat even verduidelijken?

Verheyen: Je kan zeggen dat de avant-garde periode meer de experimentele periode was, terwijl nu de technieken meer uitgesponnen worden. De technieken zijn nu in waarde bepaald, men gaat nu proberen er iets meer te doen. Vroeger kwamen die technieken meer over als: *techniek zijnde*. Alhoewel er toen ook muzikale en expressionele uitingen aanwezig waren, die kan je toch niet uitsluiten. Ik geloof dat nu voor de akoestische instrumenten het grootste deel van de technieken reeds gevonden is. Een interessant aspect is ook dat alle tenor en basinstrumenten zich enorm goed lenen voor die soorten experimenten van de laatste twintig jaar. Ik denk dat dat vooral iets te maken heeft met de

fleksibiliteit: er zijn enorm veel mogelijkheden in de uitbreiding van de tессituur van tenorinstrumenten. Neem bv. hoorn, cello, trombone, basklarinet enz. Met deze instrumenten is enorm veel geëxperimenteerd met veel goeie inslag.

Veto: Die toestand van de 60-er jaren is volgens jou nu gevoelueerd?

Verheyen: Het is moeilijk uit te leggen. Als ik het woord *avant-garde muziek* hoor, dan hoor ik iets klinken. Dan heb ik een bepaald idee. Bij de term hedendaagse muziek komt daar heel wat bij. Bijvoorbeeld elektronische muziek, en free jazz en andere specifieke stijlen. In de jaren '50 was de elektronische muziek nog niet zo vooruitstrevend als in de 60-er en 70-er jaren. De laatste jaren is er enorm veel gebeurd op elektronisch gebied. De akoestische instrumenten hebben eerder de 50-60er jaren gefundeerd door hun akoestisch zijn. Terwijl nadien de elektronische klanken de gedachte geschapen hebben ook die — elektronische — mogelijkheden te gebruiken op akoestisch vlak. Zo hebben wij in de SEM (Studio Experimentele Muziek) trouwens heel wat gewerkt. Fulkerson's *The Last Few Pages* is een typevoorbeeld. Heel dat stuk is er op toegespitst om door een trombone een ringmodulator te laten klinken. Dergelijke ideeën kwamen pas opduiken vanaf '75, '76,...

Veto: Die technieken op trombone, toen die nog 'akoestisch' gebruikt werd, hoe zijn die tot stand gekomen?

Verheyen: Je kan zeggen dat ze hoofdzakelijk door Vinko Globokar ontwikkeld zijn. Globokar's eerste kompositie *Discours II* gaat uit van de retoriek van vokale klanken, die hij met een plunger kon immiteren. Heel het werk is gebaseerd op een Franstalige tekst die hij met de trombone interpreteert. Je hebt natuurlijk ook het feit, dat in vele werken vrije passages ingelast zijn, waarbij de uitvoerders zelf wat kunnen zoeken, en zo dan in die tijd toen wij met Brass Art werkten, hebben wij ook zo'n aantal technieken gevonden, die dan in onze uitvoering toegepast werden. En zo evolueert dat altijd.

Maar de meeste technieken zijn niet zo

nieuw. Kijk maar naar de Glenn Miller-temper..., dateert al van voor '45. Dempers worden al lang gebruikt. Spelen én zingen dóór het instrument vindt men reeds bij primitieve stammen. De vernieuwing zit hem meestal enkel in het samenbrengen van reeds bestaande mogelijkheden. Er is misschien één techniek op de trombone die vroeger onbekend was, het 'naar binnen toespelen', nl. door te zuigen het instrument laten klinken, wat alleen op koperblasinstrumenten mogelijk is.

Veto: Hoe is men er in feite dan toe gekomen, zoals Druckmann gedaan heeft, elektronische middelen bij akoestische instrumenten te plaatsen? Waren de mogelijkheden van het akoestisch instrument toch te eng?

Verheyen: Die koppeling heeft zeer veel voordelen. Door de toepassing van de elektronika kan men bijna onbeperkte klankmogelijkheden verkrijgen en, daarenboven, zij zijn onmiddellijk bij de hand. Een ander voordeel van het samen spelen met een tape is bv. dat ik geen beroep moet doen op andere musici, dus ik kan repeteren wanneer ik wil. Ingeval van een konsert hoeft ik de andere muzikanten niet te vragen of zij die dag vrij hebben en dat was tot hertoe altijd een groot probleem. Ook de komponist heeft met deze manier van werken veel voordelen. Hij moet minder rekening houden met fysische beperkingen. In feite is het al bij al een economische verantwoording.

Veto: Maar... als je nu kijkt naar een tape-konsert elektronische muziek. Daar komt steeds een zeer klein publiek opdagen. Ik denk eerder dat als een komponist een tape maakt, hij weet dat hij, omwille van het publiek, er een uitvoerder moet bijzetten. Die man levert een inspanning, schept zo spanning en geeft een direct contact met het publiek.

Verheyen: Dat is een ander aspect. Het visuele is voor de mensen erg belangrijk. Het is voor hen een gewoonte geworden, iemand op 't podium te zien staan, die dan klanken voortbrengt. Het is het cliché van het podium, nl. dat men op een konsert moet kunnen zien wat de muzikant aan 't uitspoken is. Je kan zeggen dat het visuele nuttig is om zich beter op 't muzikale te concentreren. Maar als men visueel afgeleid is, dan is men niet beter gekonsentreerd, integendeel. In klassieke muziek stoort het visuele bij het musiceren, bv. als men een blad omdraait, en een dergelijk storend element neemt het publiek er wel bij. Ik denk dat het gewoon komt door een indoktrinatie. Het is een gewoonteproces, en als je ervan aftreedt, komt er minder volk.

Veto: Maar beweging is toch niet altijd storend?

Verheyen: Niet altijd. Mauricio Kagel bv. gaat het visuele element integreren en krijgt aldus een vorm van muzikaal teater. Zijn werk *Atem* is op die manier samen met "Brass Art", en Kagel, ingestudeerd. Het bewustzijn van het visuele is zeer belangrijk in de muziek. Als men weet dat muziek is opgebouwd uit spanning van stilte en spanning van geluid en dat men die elementen laat inspelen op het visuele, dan krijgt men een boeiender interpretatie.

Veto: Maar kan ben dan niet beter de trombone ineens met op tape zetten?

Verheyen: Indien men de trombonepartij op band inspeelt, dan is de uitdaging eenmalig. Dan kan je telkenmale opnieuw die cliché-tape draaien, altijd volledig hetzelfde. Dan vernietig je de rol

van de uitvoerder als interpretator, want als hij zelf uitvoert, dan zal hij telkenmale een andere atmosfeer scheppen.

Veto: Wat mag een komponist van een uitvoerder eisen?

Verheyen: Van mij mag de komponist schrijven wát hij wil, met welke technieken dan ook. Daarna kan je dan met hem gaan praten over de technische mogelijkheden waarover je instrument beschikt. En dan kunnen de fouten uitgefilterd worden. Dat kan zelfs tot een zekere

eigen manier. Dat is voor mij géén improvisatie meer: improvisatie is op en podium gaan staan en beginnen. Ook in de jazz is er niet altijd echte improvisatie: meestal zijn dat vooraf afgewogen situaties die de uitvoerders gaan spelen, daarenboven nog op en vast schema. Het is in feite hetzelfde als men in de renaissance deed: opvullen met versieringen.

Veto: Is die vastliggende interpretatie geen beperking voor de uitvoerder: hij krijgt een stuk papier dat hij dan maar blindelings moet uitvoeren?

Verheyen: In een goed stuk zit fleksibiliteit, dat ook eigen is aan een goede muzikant. Een goed stuk zit zo knop ineen, dat men zich daar kan inleven, dat

wisselwerking gaan, zoals dat het geval was bij "S" van Wilfried Westerlinck. Het ging hem eerst over een werk voor trombone-solo. Later, na overleg met mij heeft hij dan, in samenwerking met Joris de Laet, die trombonepartij met een tape aangevuld. Dit is "S" in zijn definitieve versie geworden.

het na het instuderen in het bloed zit, dat men de gedachtengang van de komponist opnieuw gaat samenstellen. Het esthetische standpunt wil ik hier niet bekritisseren met "goed" bedoel ik een gezonde kompositie die uit logische verbanden is samengesteld.

Veto: En omgekeerd: wat zijn uw plichten als uitvoerder?

Verheyen: Mijn eerste plicht is natuurlijk zo goed mogelijk de notatie te volgen. Bij een goede kompositie zie je onmiddellijk dat alles grotendeels vast ligt: wat de interpretatie moet zijn, waar je naar toe moet, enz. Ik verlang dus van de komponist dat hij zo duidelijk mogelijk naar voor brengt wat hij wil. Sommige komponisten geven voor passage's een wit blad, dan moet je daar improviseren. Zo neem je het risico dat je daar zaken gaat doen die hij helemaal niet in het hoofd had. Maar hij zal dan ook wel niet veel in het hoofd gehad hebben. In andere gevallen geeft de komponist losse informatie, dan mag je die ordenen op je

Over zijn toekomstplannen wilde Leo Verheyen nog niets op papier zien. "Die zijn nog te vaag", aldus onze zegsman. Wel werden we verzocht andere zaken te vermelden: op dinsdag 25 januari om 20.30 u. geeft Verheyen een gratis konsert in de Akademie voor Schone Kunsten te Gent. Dichter bij huis, en eveneens kosteloos en even interessant is het volgende:

E Pericoloso Sporgersi — het Stuc-programma op Scorpio 101.6 maandag 27 december 22.00-23.00 u.

Special Leo Verheyen met oa. eigen (eksklusieve) EPS-opnamen van W. Westerlinck's "S" en J. Druckmann's Animus I

Jan Heyrman Guido Janssens

Torquato Tasso:

Een opvoering met geschiedenis

OP VRIJDAG 17 december gaat in de Brusselse Beurschouwburg 'Torquato Tasso' van Goethe, in een regie van Jan Decorte (bekend van 'Maria Magdalena' en Mauser/De Hamletmachine') in première. Traditiegetrouw laat Decorte niets los over zijn nieuwe produktie, zodat het programmablad van de Beurschouwburg zich moet beperken tot gemeenplaatsen over Decorte's 'Tasso': Tasso, de Italiaanse hofdichter uit de 16e eeuw, wordt zowel artistiek als psychisch verscheurd door zijn positie. In diens konflikt tussen de poëtische vrijheid en de afhankelijkheid van de staat enerzijds en in de spanningen met beide Leonores (de prinses en de hofdame) anderzijds, zou Goethe zichzelf herkend — hij was in die tijd minister in Weimar — en afgerageerd hebben.

"Tasso" heeft als opvoering in Duitsland een woelige geschiedenis: elke nieuwe interpretatie gaf aanleiding tot felle discussies tussen recensenten. Vast staat alzeints dat drie van de vier encenseringen van de laatste 15 jaar mijlpalen zijn in de Duitse teatergeschiedenis. De regies van Peter Stein (Bremen, 1969), Claus

Peymann (Bochum, 1980) en Ernst Wendt (München, 1982) zijn uiterst belangrijk, enkel Dieter Dorn (Salzburg, 1982) mistaait enigszins in dit gezelschap. De discussie over deze opvoeringen is een discussie over de verhouding tussen Goethe zelf en Tasso, over die vermeende identifikatie van de schrijver met zijn tematic. Stein en Peymann hebben "Tasso" gebruikt om hun mening over Goethe en over de hedendaagse Bondsrepubliek te verkondigen, terwijl Wendt opteede voor een interpretatie van binnen uit, vanuit de naakte tekst. Het belang van deze interpretaties werd uiterlijk nog benadrukt doordat Duitslands beste scenografen — Wilfried Minks bij Stein, Karl-Ernst Hermann en Achim Freyer bij Peymann — deze produkties grotendeels mee bepaalden.

De "Tasso" van Peter Stein — men sprak altijd over *Steins Tasso*, nooit over *Goethes Tasso* — gaat uit van een verregaande identifikatie van Goethe en zijn personage. Het is er Stein om te doen Goethes opportunismee genadeloos aan te pakken, en wel in de persoon van Torquato Tasso zelf. Tasso (gespeeld door Bruno Ganz) blijft heel het stuk door de clown, de uitingen van onmacht, hoe diepgeworteld ook, blijven een spel. In de grootste smarten blijft hij een dichter, een poseur. Volgens Stein rekende Goethe in Tasso af met zijn jeugdzonden, met zijn toenmalige gebrek aan poëtische zelfbeheersing. Tasso gaat roemloos ten onder in de kompromissen, Tasso is een zwakking. Zijn enige verdienste, zowel volgens Goethe als

vervolg p.7

ADVERTENTIE

Inde vernieuwde
GOBELIJN
 nog meer nieuwe en
 tweedehandse strips
 oude markt 39 leuven 016/235586 10%

Hoe zuiveren wij ons ras?

IN EEN VAN DE VORIGE VETO-NUMMERS hadden we het nogmaals over genetische manipulatie (1) en meer bepaald over de recentelijk geopende perspectieven naar het manipuleren van het erfelijke materiaal van de mens-himself, wat we evenwel thans nog steeds als «Science Fiction» moeten bestempelen. Het artikel zou echter verkeerdelijk de indruk kunnen wekken dat het controleren en beheersen van de menselijke erfelijkheid op dit ogenblik nóg onmogelijk zou zijn. We zullen het in dat verband hebben over «gewone» en minder «gewone» geneeskundige technieken als vruchtwateronderzoek (of amniocentese) en kunstmatige bevruchting en implantatie van «proefbuisembryo's». De vergelijking van deze technieken met de reeds besproken genetische manipulatie door het knippen in genen, kunnen we in deze zin verantwoordelijk: waar het knippen in genen op het individueel, persoonlijke vlak in de toekomst zou toelaten om «ongewenste» eigenschappen van de mens te verwijderen, kunnen deze technieken resulteren in het verwijderen van «ongewenste» eigenschappen uit een menspopulatie, door er ongewenste individuen uit te weren.

omdat ze meestal slechts bij één van beide geslachten voorkomen, doorgaans bij de man (vb. kleurenblindheid, bloedziekten (hemofilie) en progressieve spierdystrofie).

In tegenstelling tot de meer klassieke amniocentese wordt ze thans in het begin van de zwangerschap uitgevoerd, t.i.z. tijdens de 14-16e week. Onder plaatse-lijke verdoofing wordt een punctie uitgevoerd, om ongeveer 15 à 20 ml vruchtwater op te nemen. Er moet dus reeds voldoende vruchtwater aanwezig zijn (zodat de foetus niet kan aanprikt worden), maar men mag het ook niet te lang uitstellen, omdat het laboratoriumonderzoek van het vruchtwater wel een tweetal weken kan duren, en op 18 à 20 weken een abortus moeilijk wordt: de zwangere vrouw kan vanaf dan de levende vrucht reeds voelen (Drogendijk, 1976).

Medische abortus...

Wordt een afwijking vastgesteld dan volgt daarop doorgaans een onderbreking van de zwangerschap: in vrijwel 100% der gevallen bij mongolisme of spina bifida, veel minder bij bv. de geslachtsgebonden ziekten. Het is anderszids ook wel zo, dat vroeger amniocentese niet zo maar wordt toegepast, tenzij daar ernstige aanwijzingen voor zijn. Er is ooit wel gedacht om een dergelijk onderzoek verplicht te stellen, met name in de V.S., maar dat is er nooit van gekomen. Ernstige aanwijzingen zijn er wanner er bv. reeds een kind is met mongolisme (Syndroom van Down of trisomie van chromosoom 21): de kans dat het 2de kind de afwijking eveneens vertoont is reeds opgelopen tot 1 à 2%, en deze kans wordt nog groter bij toenemende leeftijd van de moeder. Dr. Frynns (AZ Sint-Raphaël) (3) wees er op dat de beslissing tot abortus niet kan gezien worden als een resultaat van het onderzoek: deze beslissing is nl. al ingebouwd in de beslissing van het zich al dan niet laten onderzoeken, wat op basis van een voorafgaandelijke informering geschiedt. G. Van Steendam (docent wijsgerige ethiek, KTH A'dam) stelt het nog scherper: de beslissing wordt in feite reeds genomen (of aangepraat) op het moment dat men beslist een kind te krijgen. Of zoals een student het formuleerde tijdens de introductiemodule van W&S: «men koopt kinderen met een kwaliteitsgarantie!». Men kan zich alleszins de vraag stellen in hoeverre dit verzoekenbaar is met de zo veel geroemde integratie van gehandicapten in onze samenleving.

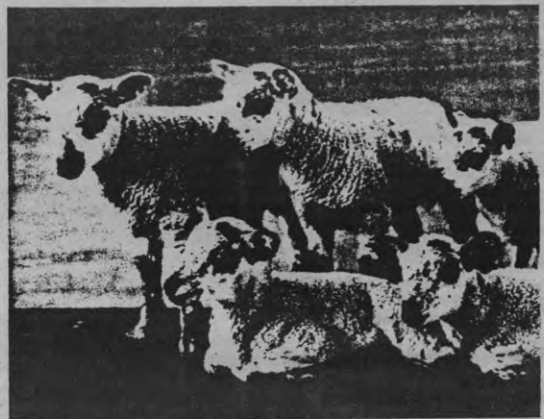
...juridisch gezien

Zwangerschaps-onderbrekingen van deze aard worden momenteel als «medisch abortus» ingeschreven, een categorie die juridisch gezien voorbehouden is voor gevallen waar het leven van de moeder in gevaar is. Dit is hier in feite niet het geval, en ook de leefbaarheid van het kind (in geval van mongolisme bv.) staat tot op zekere hoogte buiten kwestie. In de Belgische wetgeving blijkt deze problematiek totaal onbekend te zijn. In Nederland werd i.v.m. abortus onlangs een nieuw wetsvoorstel ontworpen door de CDA, waarin de hele problematiek met een vage «medische abortus» anderaamd omzeld wordt (G. Van Steendam). Op zijn minst opvallend is de discrepantie wat de verantwoordelijkheid betreft, tussen deze «normale» abortusgevallen: de verantwoordelijkheid tot beslissen berust hier volledig bij het echtpaar, terwijl in het andere geval de publieke opinie (althans hier in Vlaanderen) van oordeel is dat daarover door de samenleving dient te worden beslist. Men kan zich afvragen welke situatie de meeste juiste is.

Positief bekeken

De situatie is echter zo dat de medische praktijk deze problematiek van haar positieve zijde bekijkt. Amniocentese maakt in vele gevallen mogelijk dat ouders met een sterke kinder-wens, maar toch gehinderd door een grote vrees omwille van voorgaande «mistlukken», opnieuw beslissen tot een zwangerschap. Dr. Frynns haalde op het Colloquium over *Beheersen van Erfelijkheid* te Leuven (28 april 1982) (4) het voorbeeld aan van een echtpaar dat, na de bevalling van een mungoolje, 15 jaar gewacht had om een nieuw zwangerschap te «riskeren». Een tweede kind met dergelijke handicap zouden ze niet meer aangekond hebben.

Deze positief georiënteerde zienswijze brengt ons tot de tweede onderwerp van deze bijdrage: de kunstmatige bevruchting en implantatie van proefbuis-

Het cloneren van vee vindt momenteel reeds industriële toepassingen, met name in de V.S. Wat men met zoogdieren kan, kan men in principe met de mens ook.

bryo's. Globaal kan men stellen dat ± 10% van alle echtparen ongewild kinderloos blijft en dat dit in de helft van de gevallen veroorzaakt wordt door een afwijking bij de vrouw. Een derde van deze laatgenoemde helft komt op rekening van afwijkingen van de eiliders. Deze afwijkingen kunnen aangeboren zijn, maar zijn meestal het gevolg van een doortstane infectie die veelal onopgemerkt is gebleven (Zeilmaker, 1982). Het resultaat hiervan is dat de eileider(s) ondoorgankelijk geworden zijn voor de zaadcellen en het jonge embryo. In het oktobernummer van *Natuur en Techniek* wijst G.H. Zeilmaker er op dat de moeilijke operatieve behandeling van deze afwijkingen, *embryo-transplantatie* tot een zeer aanbevelenswaardige ingreep maken.

Proefbuisbaby

De term «reageerbuisbaby» is in dit opzicht bijzonder ongelukkig gekozen, vindt Zeilmaker: na uitwendige bevruchting en terugtransplantatie kunnen een normale zwangerschap en bevalling volgen. Het venijn zit deze keer eens niet in de staart, bij wijze van spreken. De reden waarom deze techniek samen met amniocentese besproken wordt, ligt hem precies in het feit dat men meerdere eicellen bevrucht, waarna men de geschikte (op één of andere manier) uitkiest voor terugtransplantatie. De ethische moeilijkheden komen hier dus weer op de proppen!

De door Zeilmaker (1982) met veel enthousiasme besproken methoden om meerdere eicellen uit het ovarium vrij te maken, zijn reeds medisch gezien niet helemaal zuiver te noemen. Field en Kerr (1974) wezen immers op het voorkomen van defekten in de neurale buis van de foetus (zoals spina bifida en anencefalie), na de veel geroemde ovulatie-inductie met *clomifeen*. Ook het vervroegen van het ovulatiestijp door *gonadotropine-injecties* zou niet ongevaarlijk zijn, aldus Boué en Boué (1973) die bij spontaan geaborteerde foetussen hiertengevolge een grotere frekwentie van chromosomale afwijkingen vonden. Als bijkomend voorbeeld stelt Zeilmaker (1982) dat met de *clomifeen*/gonadotropine-methode het operatiestijp van te voren kan worden vastgesteld, wat in een drukke kliniek van groot belang is.

Het ingrijpen van de mens in de normale voortplanting gaat nog verder met de *cloneringstechnieken*. Een één-eigige tweeling zou je het resultaat van een natuurlijke clonering kunnen noemen: door het splitsen van de bevruchte eicel, krijgt men twee volledig identieke individus. Het klieven van runderembryo's door simpele doorsnijding in een veel-cellig stadium, wordt thans in enkele embryotransplantatiecentra in de Verenigde Staten routinematig uitgevoerd, om meerlinggeboorten van hetzelfde geslacht en met dezelfde erfelijke aanleg te verkrijgen (Zeilmaker, 1982). Wat men

met het rind kan, kan men in principe ook met de mens!

Anno 1982

Op basis hiervan de wetenschapper als onverantwoordelijk voorstellen is niet helemaal terecht. Integendeel, gemotiveerd door zijn zoeken naar De Waarheid zelve, verantwoordelijk hij zijn activiteiten door steeds de positieve aspecten van dat «kennen» te benadrukken. Maar waar de technologie, en al wat daaruit voortvloeit, volgens een razendsnel tempo evolueert, is de mensheid in essentie nog steeds ongewijzigd gebleven. Sinds zijn vroegste stam-verleden, leeft de mens anno 1982 nog steeds overwegend in totalitaire systemen. Geen enkel systeem dat daarop een uitzondering zou maken, kan met alle zekerheid de mogelijkheid uitsluiten dat er geen totalitair systeem zou terugkeren. Om deze reden werd in het verleden ook al op genetische engineering kritiek uitgebracht: zolang dit maatschappelijke gegeven zich niet wijzigt, zijn de potentiële gevaren werkelijk een potentieel gevaar.

En over het gedrag van, anders bonafide, wetenschappers onder een totalitair systeem, zijn heel wat onoverwinnelijke staaltjes te geven: zo bijvoorbeeld etholoog *Konrad Lorenz* tijdens Nazi-Duitsland in 1943 (5). In «*Die angeborenen Formen möglicher Erfahrung*» (niet opgenomen in diens verzameld werk), verdedigt Lorenz, op basis van een aantal misvattingen over erfelijkheid, een zogenaamd wetenschappelijk gefundeerde rassenpolitiek: «*Joden* (kunnen zelfs niet als «ras» beschouwd worden) en andere rassen vertegenwoordigen het profitariat waaronder de samenleving dreigt te bezwijken.» en hij roept de volgingen van de Führer op om deze kanker radicaal weg te snijden. Wie hoorde ik het daar laatst hebben over raszuivering?

Wilfried Allaerts

Voetnoten:

- (1) Veto, nr 8: «Pandora's doos geopend?»
- (2) Cijfers naar DROGENDIJK, 1976.
- (3) Videomontage: *Menselijke Erfelijkheid*. Productie: Werkgroep Wetenschap en Samenleving. Realisatie: Audio-Visuele Dienst K.U.L.
- (4) cf. Veto jaargang 8, nr 28: «Genetische Engineering actueel te Leuven.»
- (5) *Idé:* WOUTERS, Paul, 1980 — Sociobiologie en Rechts: een «natuurlijk» verband. De Nieuwe Maand, december 1980.

Literatuur:

- BOUÉ, J.G. en A. BOUÉ, 1973 — *Lancet* I, 679. (Fide DROGENDIJK, 1976)
- DROGENDIJK, A.C., 1976 — Vroege amniocentese. *Ned. T. Geneesk.*, 120, 52.
- FIELD, B. en CH. KERR, 1974 — *Lancet* II, 1511. (Fide DROGENDIJK, 1976)
- ZEILMAKER, G.H., 1982 — Reageerbuisbevruchting. Van eicel tot embryo. *Natuur en Techniek*, 50 (10), 754-771.

De medewerkers van Veto 11 (wegens plaatsgebrek vervallen vorige week) én Veto 12.

Wilfried Allaerts, Luc Baltussen, Luc Bierens (vergeten in Veto 10), Lieven Boone, Filip Caljijn, Mieke Cantinaeus, Toon Clarysse, Wouter Colson, Kris Coscaert, Jean de Béthune, Linda de Donder, Francis De Groot, Mridga Hendrikx, Peter De Jonge, Dirk De Nagel, Mark Eelen, Polleke Fotozet, Guido Janssens, Kiné, Marcel Meeus, Robert Nuyts, Ossensblok, Wim Pauwels, Bart Ramaekers, de POC-vertegenwoordigers van Geschiedenis, Sociale Raad, Lambert Swinens, Klaas Tindemans, Pieter 't Jonck, Rik Umans, Michel Uytterhoeven, May van Boxel, Danny Vandendrucke, Leo Van der Aa, Jos Vandickelen, Erik Vanhaeren, Luc Vanheernden, Stefan Van Rompay, J.H. Verbanck, Wim Verhelst, Ingeborg Verplancke. Jos Vos, VTK. □

ADVERTENTIE

GESCHENKBOEKEN

LITERATUUR

SCHOUWENAARS : Gras	590 F.
BERKHOF : Dagboek van een missionaris	390 F.
van GOEREE : De roos van Agapia	320 F.
BONI : Augustinus. Tussen Troje en Rome	390 F.
ALSTEIN : 'n Stel voorname heren	290 F.
ARGUETA : Een dag in El Salvador	365 F.
BERKHOF : De leugenaars	590 F.
THOMAS : Het witte hotel	500 F.
NICHENER : De bloemenkinderen van Torremolinos	460 F.

Standaard Boekhandel
Naamsestraat 57—LEUVEN
016/23.98.21

ADVERTENTIE

LOVANIA HI-FI

A. DUCHESNE Mechelsestraat 38 3000 Leuven
016 22 55 59

OP VERTOON VAN DEZE ADVERTENTIE 5% KORTING

Artistry in Sound
TEAC ONKYO JBL
TENSA SANYO

Torquato Tasso:

Een opvoering met geschiedenis

vervolg van p.5

volgens Stein, is zijn vaardigheid om zijn onmacht in welluidende zinnen uit te drukken. Maar Stein valt tegelijk Goethes apologie aan: Tasso kruip op het einde van de voorstelling op de schouders van zijn vorst en wordt als pseudo-triumfator rondgedragen. Een bewustoerwarring tussen de ondergang van Tasso en het overleven van Goethe. Steins encensering is politiek de radikaalste: het is één van de duidelijkste illustraties van zijn specifieke behandeling van klassiekers. Door een onverwachte dramaturgie moeten door het publiek aktele verbanden gelegd worden, oude teksten moeten politiek functioneel gemaakt worden.

Claus Peymanns "Tasso" knoopt kwa interpretatie aan bij Peter Stein. Peymann ziet "Tasso" als de afrekening van Goethe met zichzelf, net als Stein dus. De jonge Goethe had "Prometheus" geschreven, waarin hij het rebelse, ruwe en compromisloze kunstenaarstype idealiseerde. Als minister in Weimar moest hij afstappen van die ideeën: in "Tasso" vernietigt hij dat verleden. Wat Peymann nu tracht te tonen is dat Torquato Tasso slachtoffer is van Goethes compromisbereidheid, dus niet in de eerste plaats van de machtswellust van de vorst. Branko Samarovski als Tasso is een meelijwekkende waanzinnige. Peymann ontmaskert in zijn encensering Goethes revolutie van rebelle naar berusting. Pikant detail: "Torquato Tasso" was Peymanns eerste productie in Bochum. Hij schrok er niet voor terug om parallellen te trekken tussen Goethes evolutie en die van het Schauspielhaus van Bochum, dat volgens Peyman een zelfde nefaste weg was opgegaan. En dit ondanks het feit dat hij pas verjaagd was uit Stuttgart om politieke redenen. Peymann veraschuwde de oudere Goethe en had veel begrip voor Tasso, maar wilde zelf niet dezelfde weg opgaan.

Tenslotte de "authentieke" interpretatie van Ernst Wendt, van februari jl. in

München. Wendt wilde in zijn productie alles respecteren: de geest van Goethe, de lyriek van de tekst, de integriteit van de 5 personages, het politieke tijdsbeeld (Goethe beëindigde "Tasso" enkele dagen vóór de Franse Revolutie). Resultaat is een zeer tekstgerichte, estimerende voorstelling, die zich bewust keert tegen een interpretatie in functie van de politiek-kulturele aktualiteit (wat het opvallendst gebeurde bij Peymann). Wendt "Tasso" speelt zich af in het halfdonker, zonder rechtstreeks licht. Tassos probleem is een zuiver artistiek probleem, geen politiek dilemma. Met name de dramatische functie van de vrouwen verandert hierdoor: de Leonores vervullen geen functie in het machtsmechanisme, maar ze belagen Tassos integriteit als dichter.

Ik vermoedt dat Jan Decortie ergens zal vertoeven tussen een esthetische en een politieke dramaturgie: de politieke vragen zijn niet zo vanzelfsprekend als in de Duitse Bondsrepubliek van Peymann en Stein, en de esthetische traditie rond Goethe is ons evenmin vertrouwd. Decortie "Tasso" zal een Vlaamse "Tasso" moeten zijn, maar ik heb geen flauw idee wat dat betekent.

Je moet voor "Torquato Tasso" van Goethe, in een regie van Jan Decortie, niet naar de Beursschouwburg gaan. Op 17 en 18 januari 1983 is deze productie te zien in de Leuvense Stadsschouwburg, in een organisatie van 't Stuc. Reservatie is mogelijk op 't Stuc, Van Evenstraat 2d, of telefonisch op 016/236773.

Klaas Tindemans

"Torquato Tasso" heeft reeds drie interessante versies gekend. Wat Decortie van zijn "Vlaamse Tasso" zal maken is nog niet zo heel duidelijk.

Il n'aime pas parler de ça

Velen zullen zich verbaasd hebben over de tekening op de voorpagina van Veto 9 (dd. 02.12.82) met de daarmee gepaard gaande promotie voor de tentoonstelling van de tekenaar in kwestie. Feit is evenwel dat toen al vast stond dat Bart na de kerstvakantie voor Veto een wekelijkse strip zal verzorgen en wij onze nieuwe medewerker vast en zeker een ruggesteuntje waard achten. Alleen vergaten we het toen onder het voorpagina-artikel te vermelden. Inmiddels dankt Bart de talrijke belangstellenden hartelijk. Alvast dan nu een voorproefje hoe het in 1983 wordt in Veto.

MOEILIKHEDEN IN VLAAMSE TEATERWERELD

Twee weken geleden ging rond deze problematiek in 't Stuc een informatieve vergadering door. Vertegenwoordigers van grote en kleine kulturele centra waren aanwezig, met als doel het peilen van de gemeenschappelijke behoeften en problemen, en het uitdokteren van een gemeenschappelijke strategie.

In de kleine centra is de situatie zondermeer alarmerend: Limelight uit Kortrijk heeft sinds september geen BTK-project meer, het personeel werkt (nog) met vrijstelling van stempelcontrole. Het BTK-project van De Hoop uit Waregem loopt af op het einde van deze maand, er is nog geen nieuw in het vooruitzicht. De Vooruit te Gent — NB een ontzaglijk groot kompleks — ondervindt zware moeilijkheden bij de aanvraag van zijn BTK-project. Ook het BTK-project van De Spiegel uit Beveren loopt op zijn einde tegen mei; dezelfde problemen worden verwacht. De Sfinks uit Boechout heeft al langer alle hoop laten varen op een BTK-project. Ook Netwerk uit Aalst werkt bij gebrek aan beter met vrijwilligers met vrijstelling van stempelcontrole. En ga zo maar door.

Ook de financiering is voor dergelijke instellingen problematisch: ze stuiten op een onmogelijkheid tot regionale of nationale erkenning. Sommige zijn gemeentelijk erkend, maar dat brengt hen enkel van tijd tot tijd éénmalig subsidies op met bedragen van maximum zo'n 15000 fr. Waar je dus moeilijk een werking op kan bouwen. Enkel de vormingsafdeling van De Sfinks (dus niet de animatie-afdeling) is nationaal erkend.

De vergadering besliste een enkele rond te sturen naar de verschillende centra om zo een duidelijk overzicht te hebben van de financiële en personeelsproblematiek van dit genre instellingen. Resultaten hiervan worden tegen begin januari verwacht.

Men heeft alvast een brief naar de minister van Cultuur Poma gestuurd, met een dringend verzoek op korte termijn een oplossing voor het personeelsprobleem uit te dokteren, en op lange termijn tot zinnige erkenningscriteria van deze categorie kulturele centra te komen.

vervolg van de voorpagina

'T STUC DOOD

De crisis, deel II

Het Stuc is niet het enige centrum dat met dergelijke problemen kampt. Zelfs de Opera Van Vlaanderen meldde ons dat hun BTK-project niet goedgekeurd is. Ook het Theatercentrum te Antwerpen zit met de handen in het haar: hun project voor het derde arbeidscircuit is afgekeurd, het personeel reeds geruime tijd aan vrijstelling van stempelcontrole. En als het BTK-project niet vlug wordt goedgekeurd, zou ook het Theatercentrum wel eens ten gronde kunnen gaan.

Een aantal kleine centra, naast de officiële kulturele centra, gegroepeerd in het Vlaams Theater Circuit, beleden voor twee weken een vergadering in 't Stuc om de financiële en personeelsproblemen te bespreken. De situatie is — pakweg — dramatisch. (Zie kadertje). Voor kleine kulturele centra is kwa personeelsproblematiek weinig of geen uitzicht. BTK wordt grotendeels afgebouwd, derde arbeidscircuit is voor dergelijke instellingen niet geschikt. Een officiële erkenning als kultureel centrum zit er wegens verschillende redenen voor deze klein-

schalige privé-initiatieven ook al niet in: de voorwaarden voor een dergelijke erkenning zijn zo strikt, dat elk van die centra zware inhoudelijke concessies zou moeten doen om in één van de laadjes te passen.

Voor Het Stuc zijn er wel enkele lichtpunten. Een subsidie voor het teaterstuk Oedipus uit de 'eksperimentenpot' van art. 33.58 van het Teaterdecreet behoort tot de mogelijkheden, wat een opening zou kunnen brengen naar een erkenning van 't Stuc als teatergezelschap in categorie D. Een andere — eveneens onwaarschijnlijke — opening is die van het 'Vijfde dekrete op ontwikkelingswerk': er wordt, volgens de geruchten, een nieuwe categorie van subsidies voor organisaties in het leven geroepen, maar die zou eerder in de richting van niet-kultureel ontwikkelingswerk gaan. Dus die kans is wel heel klein.

Zonder onvoorziene positieve veranderingen wordt het dus een langzame dood voor kultureel Vlaanderen.

Guido Janssens
Jean de Béthune
Robert Nuyts

OVERZICHT BTK-PROBLEMATIEK 'T STUC

- juni '82 Aanvraag derde arbeidscircuit (8 man) voor de centrale werking + BTK-project (5 man) voor de tweede Stuc-productie Oedipus.
- sept. De aanvraag wordt door het regionaal tewerkstellingscomité Leuven gedeeltelijk goedgekeurd. Het dossier wordt doorgestuurd naar het Ministerie van Arbeid & Tewerkstelling.
- 1 okt. Opening seizoen '82-'83, afloop van het oude BTK-project. Het personeel werkt vanaf nu aan vrijstelling van stempelcontrole.
- okt.-nov. Geen nieuws van de aangevraagde projecten. Financiële problemen van de individuele 'personeelsleden' beginnen zich zwaar te laten voelen.
- begin dec. Officieuze berichten van afkeuring van de ingediende projecten op het Ministerie van Arbeid & Tewerkstelling of dat van Begroting. Het 'personeel' beslist tot 1 februari onder deze omstandigheden te blijven werken.
- 13 dec. Officieel bericht van de afkeuring van de ingediende projecten. Een noodplan wordt opgesteld en de sluiting van 't Stuc op 1 februari voorbereid.
- 14 dec. Tegen vroegere informatie in — het vorige BTK-project van 't Stuc zou niet kunnen verlengd worden — meldt de dienst BTK van het RVA te Leuven dat dit wel kan.
- 15 dec. Ekstra Beheerraad van Kultuurraad. 't Stuc blijft wegens de nieuwe gegevens open, ook na 1 februari — wel onder voorbehoud.

Some say that heaven is hell

Kultuur

RECENCIES

Verdeel en heers:

Racisme als strategie

RACISME KAN de klas-
sentegenstellingen in een
land overburggen door alle so-
ciale en economische problemen
af te schuiven op een zondebok.
Het kan dienen als bliksem-
afleider voor een dreigende re-
volte onder de slachtoffers van

de crisis of het kan een ge-
havende of kunstmatige «natio-
nale» eenheid herstellen.' In
zulke gevallen spreekt men van
racisme als politieke strategie.
Een analyse hiervan wordt ge-
boden door het boek van Albert
Martens, Luk Walley, Veerle
Hobin en Guido Muellenaer.

ADVERTENTIE

Gezellige kroeg,
met goede
muziek

MUNTSTRAAT 18
3000 LEUVEN

Uitgesmeerd over 206 makkelijk leesbare
bladzijden wordt zowel een analyse als
een strategie aangeboden. Het standpunt
van de auteurs is al van meet af aan
duidelijk, en ze zullen ook op geen enkel
moment nalaten hun toch wel harde
positie te verdedigen. "De stelling van de
auteurs is dat België drijft af te glijden
naar een apartheidsregime met alle gevol-
gen die dit meebrengt voor de democratie
en voor de gehele werkende bevolking. Zij
willen waarschuwen, vanuit hun praktijk
als wetenschapper, als juriste en advocaat
maar ook als anti-racistisch militant."

De immigranten

Zo dient het eerste deel dat een histo-
rische schets geeft van het racisme van
Hitler (toegespiet op België) enkel en
alleen om de huidige situatie er mee te
vergelijken. Overigens niet slecht ge-
en bevonden. "Ook voor de Joden is het voor
de oorlog begonnen met een haatkam-
pagne van fascistische groepen, overge-
nomen in een ruime rechtse pers. Ook zij
kenden aanvankelijk slechts kleine pes-
terijen en discriminaties. De moord op een
Marokkaanse arbeider in een café te
Laken in december '80 toont aan dat ook
nu sommigen bereid zijn de stap te zetten
tot racistisch geweld en moord. Deze

vervolg p.9

MYTHOLOGIEEEN, his-
torische gebeurtenissen en
-volkeren zijn een dankbaar
onderwerp voor stripverhalen:
Asterix & Co en Lucky Luke
waren daar al goede voorbeelden
van. Wat geenszins misstaat
naast deze «klassiekers» in het
komische genre, is de reeks
Walhalla — Vertellingen uit het
godenrijk van de Deense teke-
naar Peter Madsen, in het Neder-
lands vertaald en uitgegeven bij
Oberon. Tekentechisch is het
misschien niet zo bijzonder,
maar wanneer het op lachen,
gieren, brullen aankomt zie ik op
dit moment geen gelijken.

Het strijdtonel voor deze reeks is dit
keer geen Gallicisch dorpje, doch Walhal-
la, de burch van de oude Noorse Goden.
De legende wil dat de Vikingen die na een
heldhaftige strijd op het slagveld gevallen
waren, naar Walhalla werden gebracht
door de Walkuren (cfr. Apocalypse Now
van Richard Wagner). Hoofdpersonages
zijn uiteraard de Noorse Goden; spelen
verder nog mee: trollen, ijsreuzen, en
enkele gewone stervelingen. Met dergel-
ijke bagage kan de fantasie wel wat
aanvangen (cfr. werk van Tolkien), en
het ziet er naar uit dat de reeks het niet bij
deze drie afleveringen zal laten.

Over de humor van deze Denen kan er
een serieuze boom worden opgezet.
Situatie-humor hoeft blijkbaar niet altijd
dom te zijn, maar ook de ironische
benadering van heel wat maatschappel-
ijke problemen of conflicten is niet uit de
lucht. Het derde deel, «Het Uur van
Odin» spant hierin wellicht de kroon.
Uitgangspunt van dit verhaal is de
vaststelling van Odin, de oppergod, dat
«de krijgers van nu niet meer zijn zoals
gewest zijn». Hij laat zich verleiden tot
een weddenschap met de Walkuren (hij
wil het altijd beter kunnen namelijk), om
3 uitzonderlijk dappere krijgers te vinden
die het hele zootje in Walhalla voor ap
zullen zetten. Onder verlaat Walhalla dus,
om als zwerfvend Gandalf-figuur een
kijkie te nemen op aarde. Daar wordt

nog steeds duchtig gevochten, achter elke
heuvelrug vindt hij wel enkelen in een
schermutseling betrokken. Wanneer het
er echter op aankomt «de dapperste»
naar Walhalla mee te tronen, loopt er
ieder keer wel iets mis, of vinden de
gedagidgen het «hiernaals» maar een
slappe bedoening die hen weinig intere-
seert. Het is er dan ook verschrikkelijk
saa, in de Noorse «eeuwige jacht-
velden»: ze staan op bij zonsopgang en
dan vechten ze totdat het tijd is om te eten
en dan vechten ze tot het weer tijd is om te
eten en ga zo maar door. Dit als staalte
voor de wijze waarop de auteurs een
bepaalde idee ironiseren, door ze in haar
consequenties af te schilderen (Some say
that heaven is hell — Kate Bush).

Feminisme

Wat regelmatig teugkeert in de drie
verhalen is de thematiek van het femi-
nisme. (De Skandinavische oorsprong
van deze strip zal daar wel niet vreemd
aan zijn.) Ook hier worden een aantal
ideeën geconcretiseerd, die de mannelijke
goden — een kopie van hun volk — nogal
in hun hemd zetten. Ook onder de goden
telt de vrouw blijkbaar niet mee.
Maar ook het militarisme bv., moet het
striden in Walhalla. Er wordt natu-
rlijk geen totale analyse gemaakt van de
problematiek, maar toch worden er
verrassende zienswijzen naar voor ge-
bracht (Deel 1 — Jacht op de Wolf).

Misschien een zeker nadeel aan deze
stripreeks is dat de verschillende af-
leveringen niet helemaal los van elkaar
staan. Vooral het eerste deel is nogal
belangrijk om de rest te kunnen begrip-
pen, het fungeert zowat als een «Wie is
Wie?» in het Noorse godenrijk. Dat de
strip tekentechisch niet buitenmaats
zou zijn, heeft echter niet verhindert dat
Peter Madsen een zeer persoonlijke stijl
ontwikkelde. Zijn hoekige figuren sym-
boliseren enerzijds het hoekige der
Skandinaviers, anderzijds bezitten ze een
zeer sterke expressiviteit, die de tekenaar
als een fijnzinnig observator verradert.

Wilfried Allaerts

Walhalla — Vertellingen uit het godenrijk —
Tekeningen: Peter Madsen. Tekst: Per Vad-
mand (Deel 2 en 3), Hans Rancke-Madsen,
Henning Kure en Peter Madsen — Uitgeverij
Oberon b.v., Haarlem / Interpresse - Bags-
vaerd, Denemarken.

ADVERTENTIE

HET PAARD, DE KAR EN WIJ.

Je hebt ze natuurlijk al gezien, de oude Stella-bierkar
getrokken door twee forse Brabanders, op hun toernee langs de
Leuvense cafés. Het is niet zozeer het inspelen op een zekere
retro-mode. Het is wél het aanknopen met een bestaande traditie,
en de nadrukkelijke aanwezigheid van een Leuvens brouwer
in zijn stad.

Sedert 1366 immers heeft onze Brouwerij een liefdesver-
houding met Leuven en zijn inwoners, Leuvenaars en
studenten. Een relatie die misschien niet altijd op de
voorggrond kwam - je zegt toch ook niet elke dag tegen je
lief dat je haar graag ziet - maar die er niet minder op
geworden is.

Maar kom ons zelf
eens bezoeken. Dagelijks
worden er brouwerijbezoeken
georganiseerd.

Je kan individueel aansluiten bij een groep of
- beter - met je club of faculteitskring een
groepsbezoek organiseren. Zo zie je zelf hoe
een Stella gebrouwd wordt en je
kan meteen het resultaat proeven.

Geïnteresseerd? Bel ons vooraf even
op nr. 016/24 71 11 en vraag Johnny Stevens.

Stella
Artois

"Op een bordje volgt de rekening": Stefaan van den Brems Politieke Poëzie

"Vraag me niet hoe of het me bekomt, zoals een eerlijk ober, tuk op een complimentje voor de zaak. Evenmin als de kelner bent u de kok

Bovendien, een goede keuken prijst zichzelf bv. met een boertje, 'n beetje retoriek dat al misstaat

Kijk:

op een bordje volgt de rekening."

"In voorlopige vrijheid", een gedicht van Stefaan van den Brest dat in 1976 verscheen in "Lente in Vorst". Enkele maanden geleden werden de gedichten uit deze uitverkochte bundel opnieuw beschikbaar, omdat ze samen met het eveneens uitverkochte "Andere gedichten" (1980, Louis-Paul Boon-prijs) werden gebundeld in "Op een bordje volgt de rekening". Geen nieuwe gedichten dus, "Antwoord op de vragen die nog komen" (p. 53) en "Het breekpunt van het evenwicht" (p. 56) uitgezonderd.

Van den Brest is vooral bekend als politiek dichter, die naast gedichten ook geëngageerde teksten schreef voor o.a. *Vuile Mong & zijn Vreze Gasten* en *Rum*. Hij hekelde vooraanstaande politici, zette zich af tegen het politieke bedrijf en stelt de boven de hoofden groeiende terminologie van bewindslieden in vraag. Een laatste? — produkt dus van een generatie dichters die langzaam maar zeker lijkt uit te sterven. De poët op de barrikaden, het individu dat denkt iets te kunnen veranderen aan de situatie waarin te leeft. De bundel is dan ook de neerslag van een jarenlange agressie ten opzichte van het politieke apparaat, een engagement in sociale en politieke zaken,

en bovenal een spanning tussen politiek en poëzie, iets wat hem trouwens ooit enkele maanden gevangenisstraf heeft gekost. Allemaal mooi natuurlijk, maar wat heb je eraan als lezer? Ach, het is al zo vaak gehoord en geschreven, wat van den Brest ons hier tracht voor te houden: de hipokrisie van de politikus, z'n regeringsmededelingen en andere zoethoudertjes, de nieuwe terreur, die de wereld verdeelt in vijandelijke kampen, de teloorgang van het individu. De rol van een land als België in dit alles, ook, zoals in "Toost van een Belgisch diplomaat in Afrika". "Men spreekt Vlaams" en "'s lands creatieve krachten spreken", titels die genoeg voor zichzelf spreken. Een hele bundel hierover is teveel voor één mens. Na het lezen van "Op het bordje volgt de rekening" kom je eens te meer tot de conclusie dat politiek en poëzie water en vuur zijn en praten over het eerste het tweede doodt.

Alleen, de mooie dromen van Stefaan van den Brest spreken me tegen...

"Dit is mijn waarheid.
Niet de gehele waarheid.
Niet alleen de waarheid.

Want de oude is verstenen
en de nieuwe is kapot."

"En laat ons verder
schrijven voor het nageslacht.

Opdat er een kome."

(Beginselen 1 & 4, p. 96-97)

Stefaan van den Brest, *Op een bordje volgt de rekening*. Poëzietheorie Masereelfonds, 1982. 375,-

Wim Pauwels

Bukowski's verhaal van alledaagse vrouwen

CHARLES BUKOWSKI. Full-time alcoholieker en schrijver, die bij de meer alerte Vlamingen zijn bekendheid (?) te danken heeft aan de — trouwens zeer goede — verfilming van zijn *'Tales of ordinary Madness'* waarbij Marco Ferrere de geest van het boek eksakt op beeld overdroeg. Wat men bijvoorbeeld niet kan zeggen van *Lady Chatterley's Lover* met S. Kristel Sprekend is in dit verband trouwens het feit dat men het in Antwerpen zelfs presteerde om er op de affiche *Lady Chatterley's Lovers* van te maken. Of: arme D. H. bijna opnieuw op de Index.

Goede én slechte verfilmingen dus. Maar

ook degelijke én abominabele vertalingen. Zo blijkt Bukowski's *'Woman'* in de vertaling een misleken te zijn. *'Vrouwen'*, vertaald door Susan Janssen, lijdt schipbreuk op diverse punten. Allereerst zijn er de frappante vertaalfouten. Uit de inleidende paragraaf: *'futility'* wordt *'doelloosheid'* ipv. *'onbeduidendheid'* of *'zinloosheid'*. *'I felt sick'* wordt *'ik voelde me ziek'* ipv. *'(kots)misselijk'*. En zo gaat het maar verder.

Als tweede reden voor de mislukking kan wellicht een externe factor aangehaald worden. Vermits het hoofdpersonage er een seksleven op nahoudt waarvan zelfs *Casanova* het schaamrood zou krijgen, puilt het boek uit van de schuttingswoorden. Van de *zgn four-letter-words* krijgt iedere vertaler een heuse steek in het hoofd als hij/zij de onmogelijke queste aanvat naar een volwaardig Nederlands ekvivalent. Daarenboven handhaaft het Nederlands nog steeds een taboesfeer rond deze specifieke raalregisters en -stijlen. Dit werd, om een

voorbeeld te geven, nog maar eens bewezen toen Jan Declier tijdens de opvoering van *'De Tiger en Andere Verhalen'* hilariteit oogste telkens als hij de woorden 'ballen/kloten' of 'godverdomme' liet vallen.

Het zal een vertaalwetenschapper misschien raar in de oren klinken, maar naar mijn mening is Bukowski gewoonweg onvertaalbaar in het Nederlands. De originele versie klinkt grappig en relativerend; een sex-comedy zoals Woody Allen ze maakt(e), maar dan alledaagser, dwz. meer vulgair. De Nederlandse vertaling daarentegen is grof en brutaal van toon en je raakt de idee niet kwijt dat het hier enkel om de seks is te doen. Hetzelfde gevoel overviel me — hierbij verwijs ik naar mijn inleiding — toen ik de Nederlandse vertaling van *Lady Chatterley's Lover* in een uistalraam zag liggen, met Sylvia Kristel in een zgn. 'sexy' pose op de cover.

'Woman' heeft eigenlijk geen plot. Henry Chinaski, tweederangs-schrijver, vijftig, leeft als een echte *cult-hero*, met 300 katers per jaar, maar toch aan de rand van de goot, tussen de uitgebuide, de onderbetaalde en de oversekte wezens, wiens schmerlevend Henry verkiest boven dat van de jet-set.

Dat is zowat alles. Je haalt eruit wat je wilt: anti-burgerlijk, maar seksistisch; een erotisch liefdesepos, en toch pornografisch; ironisch, maar dan weer te zelfbewust van stijl... Veel kan samengevat worden met deze ene passage uit de Engelse versie:

"If I had been born a woman I would certainly have been a prostitute. Since I had been born a man, I craved women constantly, the lower the better. Good woman frightened me because they eventually wanted your soul, and what was left of mine I wanted to keep. Basically I craved prostitutes (...). Nothing was lost when they left. Yet at the same time I yearned for a gentle, good woman, despite the overwhelming price. Either way I was lost. A strong man would give up both. I wasn't strong." (p. 77, Star Book Edition)

eva

Charles Bukowski, *Vrouwen*, uitgeverij De Bezige Bij, 1982, 247 pagina's.

Verdeel en heers:

Rascisme als strategie

vervolg van p.8

groepjes hebben zich nog geen massabasis verworven die vergelijkbaar is met deze van de nazis, maar hun ideeën beïnvloeden toch de traditionele politici... De genocide waar dit alles uiteindelijk toe geleid heeft weze een waarschuwing voor wie nu zegt: 'ik ben geen racist, maar...'

Tegenstrategie

Tot slot gaat het boek op zoek naar een tegenstrategie. Via 'het herstel van het arbeidsfront', 'de anti-rascismewet', 'het stemrecht voor de immigranten' en de 'mogelijkheden van het onderwijs' komen we bij 'een front tegen het rascisme'. Bij dit laatste hoofdstukje blijven we even stilstaan, omdat we hierin een toch wel markante redenering terugvinden, typerend (?) voor de strekking van waaruit het boek geschreven is. Op p. 175 lezen we: "Het is dus geen slogan te zeggen dat potentieel de basis aanwezig is voor een solidariteit tussen Belgische arbeiders en immigranten, wanneer links erin slaagt de rascisten te isoleren. Wanneer die solidariteit er komt zullen de gemeenschappen voor elkaar een verrijking zijn, wat het probleem van de 'integratie' tot een vals probleem maakt." Was de titel van het boek niet: *Verdeel en heers?* Het gaat hier om een redenering die ons onbewust deed denken aan die Leuvense politieke formatie die ijvert voor de echte democratie, maar dan zonder de anti-demokraten. Begrijp je wel?

In zijn analyses is het boek aanvaardbaar en verrijkend. In de ontwikkelde (tegen) strategie is het echter uitkijken geblazen, vooral omdat de onderliggende doctrine slechts sporadisch aan het licht komt. Bewust?

A. Martens, L. Walleyn, V. Hobin, G. Muelenaer, *Verdeel en Heers. Rascisme als strategie*. Epo Berchem, 1982, 208 blz., 395 fr.

Jos Vandikkelen

Dans les grandes eaux de ma mère je suis né et hiver

(J. Prévert)

EN DE DEN WORDT WEER vogel is een bloemlezing uit verschillende dichtbundels van de Franse dichter Jacques Prévert, in het Nederlands vertaald door Son Tyberg en Stefaan van den Brest, en uitgegeven in de poëzietheorie van de Masereelfonds. Naast gedichten komen er ook enkele verhaaltjes en korte toneeltjes in voor.

Van Son Tyberg had ik tot nog toe slechts een paar science-fictionromannetjes gelezen, van haar poëtische kwaliteiten was ik niet op de hoogte. Stefaan van Brest is een (terecht) gereputeerd dichter aan het worden. Hun vertalingen zijn erg behoorlijk, en dat is een grote verdienste, want Prévert speelt graag met de taal. En, hoe eenvoudig zijn taalgebruik ook mag zijn, de 'finesse' van de Franse taal zet je niet zomaar om in het Nederlands. Toch ben ik blij dat de gedichten ook in het Frans staan afgedrukt, en ik blijf van mening dat je Prévert (en niet alleen Prévert) in het Frans moet lezen: het is een prachtige taal, vertalen is tenslotte toch onmogelijk, en hij schrijft echt niet zo moeilijk.

Een voornaam kenmerk van Préverts poëzie is immers de eenvoud die ze uitstraalt, niet alleen in het taalgebruik, maar ook wat de inhoud betreft. Hij is geen intellektualist, geen verwaand letterkundige, maar een 'menselijk' dichter, iemand die weet te relativeren. De vele beelden waarvan hij gebruik maakt komen dan ook uit de werkelijkheid van

een eenvoudig man, en uit zijn — vaak absurde — fantasieën. De meeste gedichten zijn verhalend, ze tekenen korte tafereel, beelden, gedachten.

Hoofdstukje bij Prévert is het onrecht, de dagelijkse ellende in het leven. Door zijn eenvoudige taal komt dit onrecht des te schrijnender over. De wanhoop wordt niet verborgen in gekunstelde uitdrukkingen, ze wordt verteld, ontbloed, het is directe poëzie, soms hard in zijn snij-

dende spot. Gewoonlijk gaat het hem om het onrecht dat de gewone mensen dagelijks ondervinden, en niet om wereldpolitiek of zo. Het is opvallend dat juist de meest pessimistische gedichten uit dit bundel de beste zijn (de optimistische doen me soms wat aan *Phil Bosmans* denken).

Niet alles is wanhoop en ellende natuurlijk. Prévert heeft oog voor die plotselinge momenten van intens geluk, die korte flitsen die soms het leven, heel even, oneindig verlichten. Zulke ogenblikken zijn echter eerder schaars, en ze duren niet lang. Bovendien wordt het onrecht er nog veel scherper door afgetekend, het verdwijnt nooit helemaal. Schoonheid maakt het leven wel draaglijk, maar het lost niets (of toch niet veel) op. Alles is met een lichte grijze tint onvloers.

Bepalend voor de sfeer in die pessimistische gedichten van Prévert zijn bijvoorbeeld de vele herhalingen. Ze vormen als het ware zelf de monotone achtergrond van stille wanhoop en ellende waarop zich het leven steeds weer afspeelt, in het zelfde ritme, bijna continu, dikwijls vervelend, en vooral bedrevend:

"(...) La vie continue la vie avec le tricot la guerre les affaires
Les affaires la guerre le tricot la guerre
Les affaires les affaires et les affaires
La vie avec le cimetière."
(uit: familiale)

stefan van rompaey

KRITAK

Prima boeken voor weinig geld

Arthur Lehning (red.) **Bakoenin**

Bijzondere biografie in tijdsdocumenten van de grondlegger van het anarchisme (397 blz., 325 fr.)

Alain Touraine **De postindustriële samenleving**

Niet de produktiemiddelen maar kennis en informatie zijn de belangrijkste machtsfactoren (221 blz., 145 fr.)

Ernest Mandel **De economische theorie van het marxisme**

Dit 2-delige werk is een van de belangrijkste studies op zijn gebied (869 blz., 520 fr.)

George Grosz **Ecce Homo**

Herdruk in zwart/wit en kleur van het beroemde werk van de satiricus en criticus van de situatie in de Weimar Republiek (Groot formaat, 120 blz., 745 fr.)

F.A. Janssen (red.) **Scheppend nihilisme**

25 interviews met W.F. Hermans (346 blz., 175 fr.)

Herman Gorter **Verzamelde lyriek tot 1905**

(593 blz., 245 fr.)

M. Rahman (ed.) **The Freudian Paradigm. Psychoanalysis and Scientific Thought**

Essays over de psycho-analytische theorie door wetenschappers van naam van verschillende disciplines (403 blz., 175 fr.)

J. Gillingham **Geld maken in oorlogstijd**

Over de economische collaboratie tijdens WO II (215 blz., 95 fr.)

E. McCann **Oorlog in Ierland**

Verhelderend ernstig werk over de situatie in Noord-Ierland (278 blz., 95 fr.)

en nog 100-en andere goedkope boeken
vesaliusstraat 1 — leuven — 016.23 1264

Wat is rock? De hondervijftigduizend mensen voor de Rolling Stones in Rotterdam, de United States I - IV van Laurie Anderson op de Documenta in Kassel of, *disons*, een debuutsingle van een in schabouwelijk Engels zingend inlands groepje (niet bij name genoemd)? Nochtans, dit moet allemaal geperst worden in één overzicht. Maar dit kan alvast gezegd worden: rock in '82 bewaarde de paden die al in '81 of het wonderjaar '80 uitgezet waren. De interessante dingen vonden eens te meer plaats in de randgebieden tussen rock en andere kunst- en muziekvormen, zodat de vraag kan gesteld worden of de eigenheid van rock niet veeleer ligt in de wijze van benadering van het 'materiaal' door kunstenaar en publiek, eerder dan in het materiaal zelf, een muziektraditie.

Rock wordt steeds minder en minder een Angelsaksische aangelegenheid. Verscheidene Belgische en Duitse bands bewezen muziek te kunnen maken die aansluit bij de tradities van het vasteland, eerder dan bij de tradities van Uncle Sam. Vanuit West-Duitsland werd het Duitse Welle-offensief opgezet, een oefening in zelfvertrouwen; de meeste groepen lieten zich inspireren door onze post-industriële samenleving, maar de verwerking van die invloeden gebeurde niet altijd even verrassend. Meestal bleef het gewoon synthi-pop (Der Plan, Rhein-gold) die ver achterbleef bij bijvoorbeeld Kraftwerk of fabriekslawaai a la Cabaret

Big Science, yodelayheehoo!

Voltaire (Krupps, EINSTURZENDE Neubauten). Het Duits bleek wel, in tegenstelling tot het Nederlands, een perfecte taal te zijn om rock te zingen. De uitschieters waren echter Palais Schaumburg met hun mengeling van avant-garde, schlagers, jazz en dadaïstische teksten. Hun twee elpees "Palais Schaumburg" en "Lupa" behoorden tot de crème van 1982, vooral hun debuut "Palais Schaumburg".

In eigen land reed de tweeejaarlijkse Rockrally rond, met een grotendeels pover resultaat: enkel Twee Belgen bleken klaar te zijn voor het grote werk. Globaal gezien maakte de Belgische rock pas op de plaats: blockbusters de Kreuners en TC-Matic brachten elk een tweede elpee uit die het verrassende en de intensiteit van hun debuut misten, The Machines brachten een doodbraaf debuut uit vol lawe pop. Brussel nam de fakkel over: het heeft een heuse "sien", de vrije radio par excellence FM-Bruxel, en het onvolprezen platenlabel Crépuscule heeft er zijn thuisbasis, net als Polyphonic Seize, Les Tueurs de la Lune de Miel en Allez Allez. Homegrown rock is trouwens nog lang geen exportproduct: enkel Allez Allez en Les Tueurs kregen enige kritische bijval in Engeland, van de anderen werd brandhout gemaakt; niet in het minst vanwege het houterige Engels. Vooral Luna Twist lijdt aan deze kwaal, en dat ontsiert hun overigens uitstekende "A different Smell from the same Perfume".

New Gold Dream '82? Blijkbaar is de crisis uitgepraat: coldwave is creatief dood en de sleutelwoorden werden 'fun', 'dream', 'romantic', 'miracle'. Er werden nogal wat problemen weggedanst en/of verborgen achter een grote dosis teatrijck. In het zog van Roxy Music definieerden een aantal bands zich eerder door een bepaalde stijl dan door hun muziek, die zich het best laat omschrijven als wit produkt — emoties met veel gladder pop en disco. Dat levert een aantal gedenkwaardige singles op, o.a. van ABC, Duran Duran en Haircut 100 maar de tentoongespreide positieve energie klomk zelfs bij Simple Minds niet echt genoeg om een elpee lang te boeien. De belangstelling voor salsa en exotische geluiden leverde Kid Creole het langver-

diende sukses op, maar daarvoor moest hij wel een hoop water in zijn wijn doen. Iedereen stopte wel wat Afrika in zijn muziek, en ook van de zwartjes zelf werden platen uitgebracht, nl. de voortreffelijke verzamelpees "Sound d'Afrique II" en "Music & Rythm", deze laatste op initiatief van Peter Gabriel die zelf met "Peter Gabriel 4" een interessante synthese tussen etnische muziek en elektronika afleverde. 'It's nearly Africa' zong XTC maar de zwarte muziek werd nog op een andere manier geplunderd: de Clash, Tom Tom Club en Blondie hadden vorig jaar al raphitis terwijl de grootmeesters en uitvindsters van het genre Grandmasters Flash en Kurtis Blow pas nu enige bekendheid krijgen buiten New York. Hun teksten laten aan duidelijkheid echter niets te wensen over, net als de songs van Prince op "1999" en

Defunk op "Thermonuclear Sweat": weinige blanke groepen slagen erin op die manier over de eigen situatie te zingen zonder verveld of belederd over te komen. De Jam ging eraan ten onder, de Clash bijna — zie "Combat Rock" — de Au Pairs deden hun debuutpeep dunnetjes over met "Sense & Sensuality". Enkel de Gang of Four — "Songs of the Free" — en vooral Robert Wyatt — "Nothing can stop us" — maakten muziek die esthetisch en politiek relevant was. Wyatt zong ook de single van het jaar, "Shipbuilding", over de Falklands, een song geschreven door Elvis Costello, die zelf met "Imperial Bedroom" een opgemerkte comeback maakte.

Het zwaartpunt in de voorhoede van rock verplaatste zich van Engeland naar Amerika: van de stroom releases van de

Engelse independents bleek bijna niets origineel, laat staan goed; uitzonderingen waren Cabaret Voltaire — 245 — en Scritti Politti — Songs to Remember —. De Amerikanen bewogen zich in het grensgebied tussen rock en de rest: Material speelde op "Memory serves" een fusie van avant-garde, jazz en disco, komponist Philip Glass — sorry Guido — benaderde op "Glassworks" zijn semi-minimale komposities als rock, Jon Hassel maakte "Fourth World Music" derde wereld muziek die als het ware elektronisch 'vervalst' wordt. Prijsbeest (term gepikt van Humo) was echter Laurie Anderson, die met "Big Science", een kollektie songs uit haar performance "United States I-IV" een bevreemdend beeld ophing van Amerika.

Ook interessant in '82 waren John Cale — "Music for a New Society" —, Van Morrison — "Beautiful Vision" —, XTC — "English Settlement" —, Pierre Ubu — "Song of a Bailing Man" —, en Simple Minds — "New Gold Dream". Op naar 1983.

Peter de Jonge

Birnbaum:

Video als zachte kultuurkritiek

(vervolg van pagina 5)

Technology Transformation: Wonder Woman. 1978, 7 min. Vrouwelijke TV-tegenhanger van Bionic Man, Superman en dies meer. Een huisvrouwje hoeft zich maar even te koncenteren, om aan hoge snelheid rond haar eigen as te gaan tollen, in een roze waas te komen en aldus tot Wonder Woman te transformeren & tot alles in staat te zijn. Oppepperje voor the American Womanhood. Als muziek twee disko-hities op WW geïnspireerd. De tekst ervan verschijnt op het scherm: "I am Wonder Woman, I am Wonder Woman, ...uh, uh, ..."

Finances zijn bijna altijd problemen geweest in de kleinschalige kunstwereld. En dat is niet alleen aan de *crisis* te wijten. Specifiek in het video-domein had men vroeger voor deze moeilijkheid een specifieke oplossing: de originele tape werd op een klein aantal exemplaren gekopieerd. Deze kopies werden dan elk genummerd, gesigneerd en tegen hoge prijzen verkocht. Dit systeem is in de nieuwe ideologie niet meer houdbaar. Kopies kan je nu krijgen aan de prijs van het bandje. Geld wordt verzameld via

(kommerciële) opdrachtgevers: een kap-salon, Rémy Martin, televisiestations, ... In dit verband een detail van Birnbaum: "I'm not rich..."

Blijft er tenslotte nog de *techniek* over, het tekensysteem. Inderdaad, *video-art is still based on a collage-technique*, verwant aan Pop-art. Maar wel driedimensioneel: buiten de kollage van de beelden krijg je d'r nog een kollage van de muziek bovenop. Video weet wel tendenzen die in hedendaagse kunstuitingen recent opduiken zelfstandig te integreren. Zoals de repetitie, de herhaling, iets wat de laatste jaren in de muziek nogal populair geworden is, zelfs in teater. Ook in video. 'n Peter Gordon bv. (cfr. Klapstuk vorig akademiejaar) gebruikt repetitie. Volgens Birnbaum doet hij dat om zuiver formele redenen: aldus sluit de videotape aan bij zijn (repetitieve) muziek. Birnbaum zelf wendt herhaling aan ter beklemtoning van het inhoudelijke, in casu het direkte, soms agressieve karakter van het televisie-medium. "Gordon en ik zijn komplementaire tegenpolen."

Fire/Jimi Hendrix (For Harmony International). 1982, 4 min.

De liefdesrelaties die Jimi Hendrix vanuit de jaren-60-kultuur bezog, worden naar de Amerikaanse levenswijze anno '82 getransponeerd. Wagens gaan in en uit de "quick services" (drive-in restaurants). Bokalen soep en allerlei dampende voedingswaren worden (in plastic verpakking) van het loket door het raampje van de wagen aan de konsument gegeven. Slotsequens: etend meisje en viamend bierblikje.

Video is bij Birnbaum een medium voor *zacht verteerbare kultuurkritiek*. Een medium dat zelf nog met genoeg half-opgeloste vragen zit. Maar aangezien de tijd snel gaat, kijkt de "nveede generatie" al naar haar opvolgers uit. Wat gaan die er van maken? Birnbaum ziet enige richtpunten: zo zijn er de tegenstellingen tussen het publieke/private karakter en die tussen de agressieve directheid t.o.v. het intieme facet die de media TV en video eigen zijn, en die dringend moeten en zullen aangepakt worden. Maar niet meer door deze generatie. Die zit nog met half-aangesneden probleemstellingen bij hopen. Afwachten dus of Dara's "Christal Box" betrouwbaar is...

G.J.

Wij wensen
aan alle Leuvense studenten
een fijn, vreugdevol, onbezorgd,
gelukkig, plezierig, vrolijk, dol,
pittig en ...
succesvol

1983

KREDIETBANK

Service begint bij
het betere onthaal.

Vrijdag 17 december

REVUE 19.30 u. VTK-Revue "Trie toe wan... en dan!", In Stadsschouwburg.

TONEEL 20.30 u. U bent mijn moeder door Het Werkteater. In Stuc. 180/120

Zaterdag 18 december

TONEEL 20.30 u U bent mijn moeder. Zie vrijdag 17 dec.

ONE-DAY TRIP 6.00 u. From Leuven by bus to Paris, where a guide will show all the famous places. During the afternoon you can spend 2 hours for private entertainment. Return to Leuven at midnight. Cost 350,- (passport & visum). Detailed information available at Lut Jacobs, in ISOL office.

Zondag 19 december

ZONDAGMIDDAGKONSERT 11.00 uur. Muziek te Leuven in de 16e eeuw. Met optreden van Gabrieli Ensemble, Capilla Flamenca, Arenberg koor, Trinitas, aa. In Aud. Cultureel Centrum, Kon. Albertlaan 52. Toegang 100/50

Maandag 20 december

FILM 20.30 u. MoordIntenties van Shonei Imamura (Japan, 1964) In Aud. Vesalius. 60/50. Org. DAF

Klassieke muziek is mooi. Klassieke muziek is bevallig. Vooral romantische muziek, ja. Daar hou ik heel erg veel van. Ik heb dus een boekje gekocht. In de inleiding heb ik gevonden "Er is plaats [in onze encyclopedie] (...) voor karakteristieke fragmenten uit brieven en dagboeken, die vertrouwen maken met de menselijke eigenschappen van de kunstenaars..." En dat is zo mooi. Je moet dat lezen wanneer je naar die muziek aan 't luisteren bent, dat is dan allemaal zo ontroerend...

Zoals die brief aan Beethoven "Ik ben een ongelukkige vrouw, Ludwig. Mijn echtgenoot, ach, wat een onvruchtbare ziel! Hij heeft mij bedrogen - zijn amoureuze avonturen! Werkelijk binnend heb ik slechts één man in mijn leven, ach Louis! Slechts door de dwang van mijn ouders ben ik mijn huwelijk aangegaan, maar ik kon, je niet vergeten, hoor je mij, nooit! Mijn denken was bij jou, bij jou..."

lets dat héél mooi is, is het verhaal van Berlioz die wil trouwen met Harriett Smithson. Om haar zijn liefdessmart te tonen slijkt Berlioz een overdosis opium. En je leest dan "In Harriett ontwaakten te dere gevoelens voor Berlioz, doch zij was bevreesd, zich aan die zonderlinge kunstenaar te binden. Berlioz wilde haar echter tot een huwelijk binden door zich in haar bijzijn met opium te vergiftigen: "Vreselijke kreten van Harriett... Verheven vertwijfeling! ...Wreed gelach van mijn kant! ...Verlangen weer te leven bij haar verschrikkelijke verzekeringen van liefde..." En toch aarzelde Harriett nog."

□ □ □

Tot zover dit korte toneeltje. Lezer, behoor jij ook tot de kaste die niet geïnteresseerd is in het getormenteerde liefdesleven van Schuman

Interfakultair songfestival

De Landbouwkring organiseert en kondigt aan: op 3 februari 1983 — in de Lido — het Eerste Interfakultair Songfestival, waarvoor wij een beroep doen op creatieve krachten onder de studentenpopulatie.
Vuitregels:
1) één groep ofte "act" per kring doet iets.
2) i.v.m. muziek (in zijn ruimste verschijningsvormen) maar 3' zonder tapes (m.a.w. absoluut live) en
4) met minstens één zelfgeschreven nummer. Dat laatste weer ter bevoor-

COLUMN V

en die niet wil weten hoeveel pijn de o zo lieve tweede vrouw van Bach ondervond bij haar maandelijke ekstra-bekommernissen? Hoor jij ook geen vogeltjes fluiten en jagers jagen in Vivaldi's Vier seizoenen? Zie jij ook geen kabbelende beekjes en dansende meisjes in Smetana's Moldau? Dan zijn wij soortgenoten en staan wij solidair in de strijd voor de rerationalisering van de klassieke muziek. Vivaldi's seizoenen zijn inderdaad maar doodgewone vioolconcerto's, Schubert was wel oud en wijs genoeg om z'n compositorische activiteiten uit z'n seksuele te houden, en wat betreft Smetana, die moet inderdaad wel knettergek geweest zijn. Of kommercieel ingesteld.

Klassieke muziek wordt op dit moment nog steeds voorgekauwd voor een bepaald doelpubliek volgens strikt commerciële wetten. Dit is nodig, want het doelpubliek is sociaal uitermate elitair en muzikaal volstrekt onwetend. De gevolgen voor onze muziekhiërarchie zijn duidelijk. Het publiek komt uit de high-class, dus de konsertzaal moet netjes verzorgd zijn. De muzikanten moeten niet enkel proper gewassen en geschoren op het podium verschijnen, neen, zij moeten ook nog drager zijn van een kraakwit hemd inclusief strikdas, een prachtige zwarte broek en de onmisbare pittieler. Vooral de dirigent wordt door het publiek toegejuicht, want in deze kringen is het leidersprincipe schering en inslag. Vrouwelijke dirigenten zijn a priori onbetrouwbaar en aldus ook onbestaande.

Het publiek is muzikaal onbenullig, dus moet het muzische gebeuren

ring van de zo genoemde creativiteit.

De praktische kant. Wij zorgen voor de zaal, klank- en lichtinstallatie en de hele verdere organisatorische huiskluis. Van U, dierbare, verwachten wij de creatieve bijdrage onder de vorm van de reeds hoger vermeldde act.
Indien U geïnteresseerd bent, neem dan contact op met uw Cultureel kring-afvaardigde, en duik het repetitie-lokaal in. Verlangend kijken wij uit naar Uw entoesiaste medewerking.

De Landbouwkring

Aankondiging

Het anti-orlogskomitee organiseert op 18 december voor de vierde maal een anti-orlogsdag in de Handelsbeurs te Antwerpen.

Het programma:

- 11.00-13.00: informatieve werkgroepen: Rukzettenweste; alternatieve defensie; Palestijnen; Polen; de 2 grootmachten in de Derde Wereld; El Salvadorpelen.
- 14.00: Oprachtcircuit door de stad
- 14.30: Debat: leger en defensie, geldverspilling of preventie? Deelnemers:

Burgerdienst voor de Jeugd; Onkruid; VYDM en Rode Jeugd.
17.00: fakkeltocht
19.00: Anti-orlogsshow: getuigenissen van woordvoerders van de PLO en van Solidarnosc en van een scholier van de Scholieren Anti-Orlogskomitee. Muziek: Hei Passoe; toneel.
21.00: fuif met FM 2000.

Kaarten in voorverkoop verkrijgbaar bij Infodok, Bogaardenstraat 79. Prijs: 80 en 120.

AGENDA

(Gegevens moeten binnen de vrijdag vóór het verschijnen van de volgende Veto.)

Zondag 26 december

KURSUS tot 30 september Je speelt meer dan je denkt creatief drama (spelen en improviseren, samen met anderen om je uit te leven, creatiever te worden en een speelse houding te verwerven) In Kessel-Lo. Info 02/241 8833. Org. Stichting Lodewijk de Raet.

Woensdag 5 januari

LEZING 20.30 u. Het Palestijns standpunt in het Midden-Oosten-konflikt door PLO-vertegenwoordiger in België. In Kleine Aula. Org. CDS-werkgroep Buitenlands Beleid.

Donderdag 6 januari

DANS 20.30 u. Caroline Marcade en Dominique Pettit, jonge Franse choreografie. In Stuc. Toegang 150/100

Vrijdag 7 januari

DANS 20.30 u. Caroline Marcade en Dominique Pettit. Zie dond. 6 januari.

Zaterdag 8 januari

FILM 20.30 u. The third man van Carolin Reed (Groot-Brittannië, 1949). In Stuc. 60/40.

Maandag 10 januari

FILM 20.30 u. Die Alptraumfrau van Lothar Lambert (West-Duistland, 1980). In Aud. Vesalius. 60/50

TENTOONSTELLINGEN

TOT 31 DECEMBER: Naiver schilderijen achter glas van Kasapovic. Open 14-18 u. Ma. gesloten. Za en Zo 11-13u. In Embryo, J. Lipsiusstraat 20.

TOT 23 DECEMBER Bronskulpturen en oosterse tapijten. In Faculty Club, Groot Begijnhof.

9 TOT 31 JANUARI: Christine Thouzeau. Kunst kan klein. In Galerij Embryo.

Studentenmuseum

Per definitie is de studentenwereld onstabiel, zowel in denkbeelden, structureel als samenstelling. Desondanks zijn er in het verleden van dit land heel wat sporen en invloeden terug te vinden van studentenactiviteiten. Met als meest recente en bekende voorbeeld de gebeurtenissen van '68. Wie echter de geschiedenis wil schrijven van de studentenwereld stuit op grote moeilijkheden. Er blijft immers heel weinig documentatie bewaard, en wat er overblijft nemen individue vaak mee als ze Leuven verlaten, als souvenir of als een privé-archiefje.

Een van die verzamelaars is Mon de Goeyse. Hij begon in zijn studententijd met het verzamelen van alles wat maar enigszins verband hield met studentenactiviteiten, en zette dat werk achteraf ook verder. Die verzameling groeide met de jaren uit tot een echt archief en museum. In 1978 werd dat archief overgedragen aan de KUL, en bevindt zich nu in de centrale bibliotheek op het Ladeuzeplein nr. 21. Sindsdien wordt er, met de hulp van de afdeling geschiedenis van Letteren en Wijsbegeerte verder gewerkt aan de uitbreiding en ontsluiting van die documentatie, waarbij de hr. de Goeyse nog steeds actief betrokken is. Na de kerstavankantie komt er wellicht (nog niet zeker) een overzicht van wat er zoal te vinden is in het Archief en Museum van het Vlaams Studentenleven, want zo heet dat daer.

Iedereen die dat wil kan zijn stentje bijdragen aan deze toch wel belangrijke en zeker unieke verzameling. Alles wat je bezit over studentenleven (zoals studententijdschriften, verslagen van fakulteitskringen, pamfletten, affiches, brieven, boeken...) en waar je niet zo dadelijk blijf mee weet, of die je zeker voor het nageslacht wil bewaren, kan je schenken, in bewaring geven (dan blijf je eigenaar) of laten reproduceren. Je kan daarvoor steeds contact opnemen met het

AMVS
Universiteitsbibliotheek
Ladeuzeplein 21
3000 Leuven
tel. 016/238678 (toestel 180)

Je kan er ook een bezoekje brengen, van maandag tot vrijdag van 15u tot 18u. Voor je dus, nu de kerstavankantie er is, grote kuis houdt op je kot of in je kring-lokalen, en daarbij stapels foto's, verslagen, kringbladen, affiches naar de prullenmand verwijst, denk even aan het AMVS.

Gewetensbezwaarde

Gewetensbezwaarde gezocht om onderzoek te doen op houtkacheln om te koken in de ontwikkelingslanden. Hiermee willen wij de vreeselijke ontbossing in de derde wereld bestrijden. De gevolgen van de ontbossing zijn een dreigende ecologische ramp, een energiecrisis en een verslechtering van de situatie van de vrouw. Wij zoeken bij voorkeur iemand uit de positieve wetenschappen, doch iedereen is welkom, ook vrijwilligers.

Zich wenden
Prof. G. De Lepelaire of
Michel Christiaens
Celestijnenlaan 300 A
3030 Heverlee
tel.: 016/23 49 31

A.S.R.-Berichtjes

Fotostencil

Een begroting is een aanleiding bij uitstek om na te gaan of alles volgens verwachting verloopt. Bij het natrekken van de omzet van de A.S.R.-stencildienst in 't Stuc werd vastgesteld dat er serious verlies gemaakt wordt op de fotostencils (die een grote afname kennen). De bedoeling van de stencil-dienst is op een rendabele (niet noodzakelijk: winstgevende) manier aan dienstverlening te doen voor de studenten. En de fotostencils beantwoorden hieraan niet meer. Dus... juist. Vanaf 1 januari 1983 zal de prijs per fotostencil verhoogd worden van 40 tot 50 fr. En we hopen het tenminste voor de rest van het academiejaar zo te kunnen houden...

Recyclagépapier

Ook goed nieuws van de stencilendienst! Vanaf heden kan je je stencilwerk laten afdraaien op wit of (grijs) recyclagépapier, beide aan hetzelfde tarief: 0,40 fr. recto en 0,60 fr. recto-verso.

Typmachine derden

Vanaf 3 januari is de langverwachte typemachine ten behoeve van individuele gebruikers terug uit de revisiewinkel. Het is een robuuste elektrische Olivetti-machine met vaste letterhamertjes en een wagen van 0,5 m.

Voor deze machine moet echter gereserveerd worden; dit gebeurt op het A.S.R.-sekretariaat op 't Stuc (016/22 44 38) tijdens de kantoorturen. Tijdens de week (met uitzondering van weekends en verlofdagen) kan er getypt worden van 9 u. 's morgens tot uiterlijk 23 u. 's avonds (tijdens de vakanties tot uiterlijk 18 u.). Er wordt geen uur gevraagd; en zo lang er geen goede nalatigheden van de gebruikers worden vastgesteld, ook (nog) geen waarborg.

Erkenning Vrije Verenigingen 1983

Zie Veto 11 (van vorige week), p. 8.
De aanvraagdossiers zijn ter inzage op het A.S.R.-sekretariaat vanaf maandag 10 januari '83 tijdens de kantoorturen.

Zuid-Afrika

Een gepland onderzoek van dr. Bredt, directeur voor studentenvoorzieningen van de universiteit van Pretoria, een uitsluitend voor blanken toegankelijke Zuid-Afrikaanse universiteit, werd in extremis afgelast. Deze zou vorige week een bezoek gebracht hebben aan de K.U. Leuven op uitnodiging van een W.P.-lid van de Fakulteit voor Politieke en Sociale Wetenschappen. De bedoeling was dat dr. Bredt zou kennismaken met de werking van de Raad voor Studentenvoorzieningen. Enkele acties waren bij zijn ontvangst gepland door de A.S.R. waarbij duidelijk gemaakt zou worden dat de Studentenaad zich niet kan veroorloven met de apartheidsgedachte. Deze zijn nu niet nodig aangezien de voorzitter van de R.V.S., dhr. Jan Bauwens, het beter vond om het bezoek af te tellen. Nochtans wordt er vanuit I.S.O.L. erop aangedrongen dat de K.U.L. zich duidelijk zou uitspreken over de Zuid-Afrika-problematiek. In verband daarmee zal Kringraad werken aan een nota voor de Akademische Raad.